

YAZARLAR

DAĞLAR

(Almanax)

(YAZARLAR DƏRNƏYİ)
I KİTAB

Bakı - 2019

Layihə rəhbəri : Baş redaktor Zaur Ustac
“Dağlar” (Almanax – seçmə şeirlər toplusu)
Bakı, “USTAC.AZ” nəşrləri, 2019, 132 səh.
Kod: 08-04-MZM-14-20-19

İşçi qrup : Redaksiya heyəti - tərtibçilər:

Gülü – Gülüzə Mustafayeva.

Tuncay - Tuncay Mustafayev.

Bu kitab Dədə Ələsgərin (1821 - 1926) anadan olmasının 200 illik yubiley tədbirləri çərçivəsində nəşr olunur. Almanaxda bizə məlum olan ilk nümunələr də daxil olmaqla, əksər “Dağlar” adlı nəzm nümunələri toplanmışdır. Bu məqsədlə 21.03.2018 – ci ildən etibarən mütəmadi olaraq KİV (EKİV) və sosial şəbəkələr vasitəsi ilə müasir yazarlar da məlumatlandırılmış, (#dağlar200 hashtagından istifadə etməklə) “DAĞLAR – 200” layihəsi başlanmış, şeirlərin toplanma tarixinin son günü 29.04.2019 olması barədə dəqiq məlumat verilmişdir. Nümunələrin toplanmasında heç bir limit olmamışdır. Dədə Ələsgərin ruhu qarşısında baş əyir, bu “Dağlar” çələnginin yubiley münasibəti ilə gözəl hədiyyə olacağını düşünürük.

“Yazarlar” jurnalının xüsusi buraxılışı. (QN : 2319)

Birinci buraxılış – Yazarlar N: 01 (001) 04.05.2019.

©Yazarlar.az, 2019.

©Ustac.az, 2019.

©Zaur USTAC, 2019.

“CAMALIN GÖYÇƏKDİ BAYRAM AYINDAN”

**Gah çıxaram göy üzünə, seyr edərəm aləmi,
Gah enərəm yer üzünə, seyr edər aləm məni...
Qul Nəsimi.**

Dədə Ələsgər yaradıcılığının aşiq poeziyasının zirvə nöqtəsi, zirvə məqamı olduğunun, onun tədqiqatı ilə məşğul olan bütün folklorşünaslarımız, ələsgərşünaslarımız tərəfindən birmənalı olaraq etiraf, təsdiq və qəbul edilməsi, bu yaradıcılığı sevən, başa düşən, xüsusilə onun sufi mahiyyətini dərindən anlayan hər kəs üçün şübhə doğurmayan, danılmaz bir həqiqətdir!

Bütövlükdə, Dədə Ələsgər SÖZÜ, poeziyası alınca Tanrının möhür qoyduğu kamil insan təxəyyülünün, təfəkkürünün ifadə edə biləcəyi sirli, müəmmalı, sehirlili bir gözəlliklə, nurla, hikmətlə, müdrikliklə nəfəs alan möcüzəli şeir dünyasıdır.

Nəzərinizə çatdırdığım bu kiçik yazımda məqsədim Dədə Ələsgərin “Getmə, amandı” qoşmasının yalnız bircə **“CAMALIN GÖYÇƏKDİ BAYRAM AYINDAN”** misrası, onun qadın camalının gözəlliyinin tərənnümünün ifadə tərzinin üzərində dayanaraq, bu misrının dərin mənə daşıyan mahiyyətini aşkarlamaq, açmaqdır. Bununla da Dahi Ələsgər SÖZÜNÜN qüdrətinin yuxarıda vurğuladığım epitetlərini bir daha təsdiqləmək, ələsgərsevərlərlə birgə bədii zövq almaq, xalqımızın bir çox başqa millətlərdən fərqli olaraq belə bir fenomen şəxsiyyəti, şairi, aşığı olmaqdan qürur duymaqdır.

İlk növbədə misrada işlədilmiş sözlərə nəzər yetirək.

Camal deyərkən gözümüz qarşısına gözəlliklə, nurla cilvələnmiş üz, sifət, sima gəlir. Bundan öncə “camal” ifadəsi Tanrının doxsan doqquz adından biridir.

Bayram deyərkən, əlbəttə, Dədə Ələsgər hər bir azərbaycanlı türkü üçün müqəddəs, əziz olan Novruz bayramını nəzərdə tutur.

Ay sözü dilimizdə iki ismi mənə daşıyır: 1. Yerin peyki, İlin müəyyən dövründə gecələr səmada parlaq göy cismi kimi; 2. Təqvim ilinin on iki hissəsindən biri kimi.

Göyçək sözü, dilimizin Göyçə şivəsində adətən yaşayışlı uşaqlara, qadına, xüsusən cavan qız-gəlinə məxsus olan ən göz oxşayan, ürəyə yatan gözəlliyi ifadə etmək üçün işlənən sözdür.

Bayram ayı söz birləşməsi isə, misranın daxilində gizlənmiş sehirli, müəmmalı, nurlu bir gözəlliyi özündə ehtiva edən həyat, təbiət reallıqlarının, Novruz bayramıyla bağlı adət-ənənələrimizin gözəlliklərinin təcəssümüdür. Adətən Dədə Ələsgər yaradıcılığını tədqiq edən ədəbiyyatşünaslarımız, Aşığın bu misrada müraciət etdiyi qadının gözəlliyinin Novruz bayramına təsadüf edən, səmada təzəcə doğmuş Ayın məsum gözəlliyindən də göyçək olduğuna işarə etdiyini vurğulayırlar. Bu bənzətmə, bu mənada yalnız qadının camalında cəm olmuş fiziki gözəlliyi tərənnüm edən olduqca bədii, obrazlı epitetdir.

Lakin, zənnimcə Dədə Ələsgər, gözəlliyi daha iti, daha məzmunlu, Tanrının məhz ona bəxş etdiyi “üçüncü gözüylə” daha dərinləndirən GÖRÜR. O, eyni

zamanda qadının camalında bərq vuran, onun baxışlarından oxunan, ürək duyğularından, hisslərindən süzülüb üz cizgilərində bərqərar olan, inikas edən mənəvi, daxili gözəlliklərini də aydın görür. Dədə Ələsgər bu gözəlliyi ilahi bir yüksəkliyə qaldıraraq, onun Novruz bayramıyla bağlı adət-ənənələrimize xas olan çoxsaylı gözəlliklərdən də göyçək olduğuna işarə edir. Söylədiklərimi Dədə Ələsgərin anadan olduğu, yaşayıb yaratdığı qədim oğuz torpağı, oğuz yurdu Ulu Göyçənin hər bucağında Novruzunu qarşılama, keçirmə adət-ənənələri mühitindən kənarında axtarmaq mümkün deyildir, mənasızdır, bunu məhz onlarda araşdırmaq gərəkdir.

Göyçə mahalı, əsrlər boyu ona maraq göstərən hökmdarları, tədqiqatçıları, səyyahları, aşıqları, şairləri ilk növbədə dağlar qoynunda qərar tutmuş öz coğrafi mövqeyi, gözəlliyi ilə, namusu, qeyrəti, vüqarı hər şeydən uca tutan insanların mənəvi saflığı, ülviliyi ilə özünə cəlb etmişdir. Bu insanlar hələ qədim dövrlərdən Novruzunu təbiətin canlanması ilə bağlamış, astronomik ilin başlanğıcı olan gecə-gündüz bərabərliyi günündə (miladi təqvimlə mart ayının müxtəlif günlərində 20-22-sində, əsasən 21 martda), qışın, köhnə ilin qurtarması, yaz fəslinin, yeni ilin gəlişi kimi bayram etmişlər. Göyçədə Novruzun gəlişini ilk növbədə onun füsunkar təbiətinin özü insanlara çatdırırdı. Təbiət öz gözəl əhval-ruhiyyəsilə, "libasının" sehri dəyişikliyi ilə bildirərdi ki, bahar artıq astanadadır. Dağların döşündə, yurd torpaqlarında qarın əriməsiylə yerdən qalxan buxarın isti nəfəsi, onun ətrafa yaydığı müəmmalı ab-hava insanların qəlbində bir coş-

qunluq, ilham, təravət, canlanma yaradardı. Təbiətin gözəlliklə, hikmətlə dolu bu halı Novruza bir neçə həftə qalmış vaxtda başlayardı. Bayram ərəfəsi olan bu həftələrdə adət-ənənələrimizə müvafiq olaraq Novruz bayramına hazırlıq işləri görülür, mərasimlər keçirilirdi.

Göyçədə Novruz bayramı günündən qabaqkı dörd çərşənbə axşamı, bu gün geniş yayılmış, Azərbaycanda qeyd edilən “su”, “torpaq”, “yel”, “od” çərşənbələrindən fərqli olaraq “boş tək”, “zibil tək”, “ölü tək”, “ilaxır tək” adı altında (Göyçədə çərşənbə axşamına “tək” deyərtilər) xüsusi qeyd olunardı.

İlk “boş tək”də insanlar təbiətin oyanışının, onun gətirdiyi bahar müjdəsinin müşayiəti ilə qarşıda gələn həftələrə hazırlıqla məşğul olurdular. Uşaqlara, qız gəlinə təzə paltar tikilirdi. Əvvəlcədən cürbəcür ərzaq məhsulları, şirniyyat, qoz-fındıq, ədvalar alınır, ehtiyata qoyulardı.

“Zibil tək” adlanan ikinci çərşənbə axşamı gününü insanlar evlərində təmizlik, səliqə-sahman, gözəllik işlərinə sərf edərtilər (evlərin qurumu alınır, içindəki əşyaların tozu silinir, xalça-palaz, yorğan-döşək çölə günəş qabağına tökülür, çırpılıb-təmizlənir, palaz-paltar yuyulub qurudular, süzülüb əldən düşmüş köhnə pal-paltar axırıncı çərşənbədə göyə atılacaq lopalar (məşəllər) üçün, həyət-bacaya atılıb qalmış bəlim, ağac, odun parçaları, ilin axır gecəsində, Novruz bayramı axşamı tonqal qalamaq üçün səliqəylə toplanıb həyətin bir küncünə yığılardı). Nimçələrdə arpa və buğdadan səməni qoyulardı. Bütün bu işlər qarşıdan

gələn bayramın eşqi, havasıyla böyük bir ruh yüksəkliyi ilə görülərdi. Bu işlərin hər biri eyni zamanda insanların ruhunun, daxilinin təmizlənməsinə, təzələnməsinə xidmət edirdi. Təbiətdə baş verən qışdan yaz keçmə dəyişiklikləri kimi böyükdən kiçiyə, ağsaqqaldan, ağbirçəkdən uşağa qədər insanların daxilində, qəbində gözəlliklə, xeyirxahlıqla dolu yeni bir dəyişiklik, canlanma, coşqunluq yaranırdı.

Çox böyük məna daşıyan “Ölü təki” Göyçədə eyni zamanda “qara bayram” və ya “ölü bayramı” adlanırdı.

Bu çərşənbə axşamı günü kənd əhli səhər-səhər bir yerə yığışar, kənd mollasıyla birlikdə böyük bir dəstəylə qəbiristanlığa yollanardılar. İlk növbədə hamılıqla son bir ildə kəndin vəfat etmiş insanların qəbirləri ziyarət edilər, dualar oxunardı. Bundan sonra kənd əhli ayrı-ayrılıqda öz dünyadan köçmüş doğma və yaxınlarının qəbrinə baş çəkər, qəbirlər ətrafında təmizlik işləri aparar, mollaya dua oxudardılar. Evlərdən qəbiristanlığa gətirilmiş şirniyyat camaata paylanardı (adətən bu ritual, qadınlar tərəfindən icra edilərdi). Bu mərasimdən sonra kəndə qayıdan camaat molla ilə bərabər son ildə dünyasını dəyişmiş insanların evinə baş çəkər, dua oxunar, mərhumun ailəsini, doğma və yaxınlarını yasdən çıxarardılar. Bu evlərdə bir qayda olaraq halva çalınar, ehsan qazanları asılar, kənd əhli ehsan süfrəsinə dəvət olunardı. “Ölü təki”nin axşamı bir qayda olaraq yekunda çox gözəl bir tədbirlə, kənd qəbiristanlığında tonqal qalamaqla başa çatardı.

“Ölü təkı” bu çərşənbə axşamları içərisində xüsusi mənə daşıyan, hikmət və müdrikliklə dolu adətlər mərasimidir. Mən dəfələrlə Göyçənin anadan olduğum Kəsəmən kəndində həmin günün axşamı insanların simasında, çöhrələrində necə xeyirxah, necə məsum, necə saf, pak, təmiz hisslər, duyğularla, mənəvi rahatlıqla dolu cizgilərin əmələ gəldiyinin, hökm sürdü-yünün şahidi olmuşam. Bu dəyişikliklər insanların dünyadan köçmüş əzizlərini dost-qohum-qonşularını yada salıb xatirələrini yad etməkdən, müqəddəs Novruz bayramını onlarsız keçirmədiklərini vurğulamaqdan qəlblərində yaranan rahatlığın, təmizliyin, paklığın, daxili mənəvi gözəlliyin təcəssümüdür. Məgər bu hisslər, duyğular, mənəvi gözəlliklər insan qəlbini riq-qətə gətirən ali, uca, ilahi hisslər, gözəlliklər deyilmi?

Ətrafda baş verən hər bir olayı adi insanlardan iti GÖRƏN Dədə Ələsgər bu hissləri, duyğuları, daxili mənəvi gözəllikləri hamıdan daha dərin başa düşür, hiss edirdi.

Göyçədə “İlaxır təkı” (ilin axır çərşənbəsi) çox maraq və təmtəraqqla keçirilərdi. Hələ gün batmazdan evlərdə qazanlar asılar, soğan qabığı ilə yumurtalar boyanar, süfrələrə yeddilövün (yeddilöyün, yeddi növ) yeməklər düzülərdi. İlaxır süfrəsini qazanlarda bişiril-miş yeməklərlə bərabər, qırmızı lentlə toqqalanmış səməni, cürbəcür şirniyyat növləri, əvvəldən hazırlan-mış əydək-fəsəlilər, kətələr, qoz-fındıq, böyük məhərətə qışdan saxlanmış meyvələr, meyvə quruları, kiş-miş və s. təamlar bəzəyərdi. Süfrə boyu yandırılmış şamlar isə ona xüsusi rövneq verərdi. Gündüzdən qız-gəlinlər təzə tikdirdikləri tam qırmızı, ya da qırmızı

güllü paltarlarını, baş örtüklerini – kalağayılarını, ipək xamlarını, örpəklərini, ayaqqabılarını səhmana salar, axşam isə bəzənib, hərə öz məhəlləsində uyğun bir evə yığışar, saz-sözlə, çal-çağırda çillə şıxarmağa toplaşardılar. Qaranlıq düşəndə kənd cavanları əllərində vedrə sulaşmağa çıxardılar. Üstünə su atılmış heç kəs bundan inciməz, əksinə bunu gülüşlə, şən əhvalruhiyyə ilə saflıq, paklıq, təmizlik əlaməti kimi qarşılayar, qəbul edərdilər. Sulaşma çox vaxt səhərə qədər davam edərdi. Eyni zamanda qaranlığın düşməsiylə həyətlərdə tonqallar qalanar, göyə lopalar atırdı. Göyçənin dağ döşündə, ətəyində və düzənində yerləşən kəndləri nura qərq olardı, alışıb yanardı. Kənd cavanları, qızları, uşaqlar, bəzən coşqun, çılğın böyükələr də tonqalların üstündən tullanar və deyərdilər: **"Ağırlığım-ığırılığım odda yansın"**.

Bizim kəndimiz dağın ətəyində yerləşirdi. Cavanlar və uşaqlar qaranlıq düşəndə dağın sinəsinə qalxar, tonqallar qalayar, göyə lopalar tullayar, sanki orada bir "məşəl, tonqal şəhərciyi" yaradardılar. Məşəllərin daha ucaya atılmasıyla, tonqalların gurluğu və sayı ilə Göyçə kəndləri sanki bir-biriylə bəhsə, yarışa girirdi. Bu anlarda Göyçədə olan 5-6 erməni kəndi sükuta, zülmətə qərq olardı. Mənfur, xain, xəbis qonşularımızın nifrət, düşmənçilik hissləriylə münasibət göstərdikləri biz türklər bu adət-ənənələrimizi daha şövqlə, canfəşanlıqla həyata keçirərdik. Onlar zülmətə batmış kəndlərindən Göyçəli müsəlmanların, türklərinin yaratdığı kəhkəşana, gözəlliyə paxıllıq və dərin həsədlə, oğrun-oğrun tamaşa edərdilər. Bizlərlə nadir hallarda apardıqları bəzi "səmimi", açıq söhbətlərində erməni-

lەر onlarda bizim qədim Novruz bayramıyla müqayisə edilə biləcək bayramı, adət-ənənəsi olmadığını dərin həsəd hissiylə etiraf edərdilər.

İlin axır gecəsi eyni zamanda qulaq falına çıxmaq – “qapı püsma” gecəsi idi. Cavan qızlar-oğlanlar ürəklərində niyyətlərini tutaraq gizlicə qonşu evlərin qapısını pusu, gedən söhbətlərə qulaq asardılar. Əgər qulaq asılan evdən xoş söz-söhbət eşidilərdisə, bu arzunun yerinə yetəcəyinə işarə idi. Bununla bağlı böyüklər həm özləri riayət edər, həm də uşaqlara bərk-bərk tapşırırdılar ki, bu gecə çalışıb ağızlarından yalnız xoş söz-söhbət çıxarsınlar. Bu gecə həm də üzük falına baxmaq gecəsi idi. Qızlar üzüyü sapa, nazik pambığa bərkidib “lal su” (lal su qızların bulaq başına gedib gələne qədər, dinmədən bulaqdan gətirdiyi suya deyərdilər) ilə dolu kasanın üstündə saxlayardılar. Üzük kasaya neçə dəfə dəymiş olsa, bu həmin qızın o yaşda ərə gedəcəyinə işarə idi.

Səhər tezdən bəzənmiş qız-gəlinlər bulaq başına toplaşardılar, kimin evində təzə gəlin, nişanlı qız vardisa onlar ilk dəfə bulaq başına gətirilər və şirinlik paylanardı.

Bayram ərəfəsindəki dörd həftə ərzində cavanlar boyadılmış yumurta döyüşdürmək, yumurta qatara qoymaq yarışları keçirərdilər. Yumurtalarının möhkəm olması üçün bəzi cavanlar onları duza qoyardılar.

Novruz bayramı günündən bir gün əvvəl uşaqlar üçün çox maraqlı olan “baca-baca” günü keçirilərdi. Uşaqlar əvvəlcədən tikdirib hazır saxladıqları uzun saplı torbaları kənd evlərinin bacalarından və ya qapılarından içəri salaraq bayram payı aparardılar.

Bu münasibətlə evlərdə baca-baca günü uşaqların torbalarına qoymaq üçün xüsusi “bayram payı” ehtiyat olunardı.

Bizlərdə, Göyçədə, xalq arasında belə bir rəvayət gəzirdi. Deyirdilər ki, bayram axşamında, gecə yarısında, köhnə illə təzə ilin vida anında, söyüdlərin salxım budaqları yerə dəyəcək, atlar dizini yerə qoyub torpağa baş əyəcək. Gecə yarısına qədər bu rəvayətə nağıllarımız kimi dərindən inanan uşaqları gözləməkdən şirin yuxu tutar, onlar o anı görə bilməzdilər... Dəqiq deyə bilmərəm, bəlkə də bu rəvayətdə belə dərin bir hikmət var: Ola bilsin bu rəvayət Tanrının yaratdığı bitkilər və ruh, can verdiyi varlıqlar köhnə ilin təhvil, yeni ilin qədəmi, qışın gedişi, yazın gəlişi anında torpağa səcdə etməklə ondan bol ruzi, bərəkət, xoş güzəran istəyini bildirmək işarəsidir...

Bayram günü ocaqda bayram aşısı dəmlənərdi. Səhər-səhər kəndin bütün kişiləri bir yerə yığışar, qəbiristanlığa gedər, dünyasını dəyişmiş əzizlərini yad edər, dua oxudardılar. Qayıdanda, hər ailə başçısı mütləq dükandan şirniyyat alar, ailə üzvlərinə paylayar, onları bir-bir öpər, "bayramlaşar"dı. Bir gündən sonra qohum-əqraba ilə bayramlaşmalar başlayardı... Qonşular, qohumlar, qonşu kəndlərdən olan dostlar, pay-püşlə, bayram xonçası ilə bir-birinin evinə gedər, bayramlarını təbrik edərdilər... Nişanlı qızların evinə oğlan evindən xüsusi bağlanmış bayram xonçası gedərdi. Bu adət martın axırına qədər davam edərdi... Novruzda qədim el adətiylə heç kim kəsülü qalmamalı idi. Ağsaqqalların, ağbirçəklərin, qohum-qonşunun vasitəsiylə bütün kəsülülər barışdırılırdı.

Hörmətli dostlar!

Novruz bayramının mənsub olduğu mart ayında Göyçə mahalında qeyd edilən adət və ənənələrimizin insanların qəlbində yaratdığı xoş ovqat, əhval-ruhiyyə, mənəvi hisslər və duyğular gözəlliyini dərindən duyan Dədə Ələsgərə Tanrı nəşib etmiş ki, belə bir ilahi misranı söyləmiş olsun: **CAMALIN GÖYÇƏKDİ BAYRAM AYINDAN!**

Zəngin poeziyamızda gözəlliklə bağlı çoxsaylı inci nümunələrinin mövcudluğunu nəzərə alaraq, bayram ayının gözəlliklərini görmüş və duyan bir insan kimi tam cəsarət və məsuliyyətlə deyə bilərəm, nə Dədə Ələsgərə qədər, nə ondan sonra poeziyamızda qadın gözəlliyini tərənnüm edən belə bir güclü bənzətmə deyilməmişdir!

Dədə Ələsgər şeirinin yalnız bircə misrasında hansı hikmətlər, duyğular, hisslər, sirli gözəlliklər gizləndiyinin, o dühanın hansı möcüzəli gücə malik olduğunun şahidi olduq!

Allah DƏDƏ ƏLƏSGƏRƏ dönə-dönə rəhmət eləsin! O nurlu, möcüzəli dühanın o dünyası nurla dolsun!

Yazımın sonunda **“GETMƏ, AMANDI”** şeirini bir daha nəzərinizə çatdırmaq istədim.

***Gözəllər sultanı, mələklər şahı,
Alagöz cananım, getmə, amandı.
Dərdindən xəstəyəm, çəkirəm ahı,
Ölürəm, loğmanım, getmə, amandı.***

***

*Camalın göyçəkdi bayram ayından,
Görən doymaz qamətindən, boyundan.
Layiq deyil qurban kəsim qoyundan,
Sənə qurban canım, getmə, amandı.*

***

*Sən mələkzadəsən, ay mina gərdən,
Görənin aqlını alırsan sərdən.
Kəsmə iltifatın qul Ələsgərdən,
Kərəmli sultanım, getmə, amandı.*

**Ələddin Allahverdiyev, Professor
Moskva şəhəri. 17.10.2017.
karabakhmedia.az, goyce.az , ustac.az,
yazyarat.com**

DƏDƏ ƏLƏSGƏR

Hər sözü köz Aşiq, hər bəndi xaliyabənzər Aşiq Ələsgər

Aqillər bunu da ərz edirlər ki, hər kəs hər kəsin yaxşı cəhətlərini görməyə çalışmalıdır. Tədqiqatçılar, monoqrafiyaçılar, oçerkistlər obyektlərinin yalnız ən yaxşı işlərini, fikirlərini, ədəbi-bədii nümunələrini işıqlandırmağa çalışırlar. Bir əsrdən çox yaşamış bu Aşiq Aşiq isə heç kəsi belə bir seçim əziyyətinə məruz qoymayıb. Nə etik-insani əxlaq baxımından, nə poetik-irfani yaradıcılıq sarıdan...

Bu adam müdam gözəlliyə tapınıb, yaxşılığa yürüyüb. Daim ucalıq nümunəsi olmağa çalışıb. Yerdə bəndəliyin yüzbir oyunundan çıxıb, göydəkindən kömək umanlardan fərqli olaraq, öz payına bu qədər halal-ümmət ola-ola, başqaları üçün də Tanrıya dua-səna edib:

Xudam, mərdin işin salma müşkülə,
Əhli-dili yetir sən əhli-dilə!
Bülbülü gülə yaz, gülü bülbülə,
Qönçənin üstündə xar oynamasın!

Bu insani böyüklük onu yaradıcılıq aləminin ən qaynar, atəş nöqtələrinə atmaya bilərdimi? Belə bir qalib könül sahibi hansı məqamdasə məğlub söz deyərdimi? Məsələn, "Günüm ahnan-vaynan keçib

dünyada” bəyanından sonra, bir sıra şairlər kimi, o müqəyyəd “canan”ı qınamazdımı, şikayətlənməzdimi? Onun qəlbi elələrininki sayaq döyünsəydi, “...səndən ayrı düşəli, Hicranın qəmiylə kef eyləmişəm” kimi yumoristik “qəza” baş verərdimi? Sonra da, bu əbədi ticarət, alqı-satqı dünyasına Dərd alıb, qəm satıb nəf eyləmişəm” vulkanı püskürərdimi?

Nəyə üz tutur, nədən danışib-deyirdisə, sanki onlar haqda deyiləsi əlavə bir söz, bir hikmət saxlamırdı sonraya, sonrakılara. Hər şeyi gülləyə-gülləyə gələcəyə bənzərsiz külliyyat yadigarı yaradırdı Aşığı Ələsgər. Gözəllərin, gözəlliklərin, vəfanın, səfanın söz “film”lərini çəkə-çəkə uzun ömrün sağlı-sollu yollarına körpü salır, hərdən də ilahi təşəbbülərə, huşaparan bər-bənzətmələrə ara verib, fəhmi-əqli düşərgələrdə mənzillənirdi:

Aşığı olub diyar-diyar gəzənin
Əvvəl başda pürkamalı gərəkdı.
Oturub-durmaqda ədəbin bilə -
Mərifət elmində dolu gərəkdı.

Xalqa həqiqətdən mətləb qandıra,
Şeytanı öldürə, nəfsin yandıra.
El içində pak otura, pak dura,
Dalısınca xoş sədalı gərəkdı.

Dillərdə əzbər

O özü şeirlərinin yox, dərдинin “dillərdə əzbər” olduğunu deyirdi. Belə “dərd”in nə olduğu və çarəsi isə həkimlik deyil, arif oxucularlıqdır. Diqqət etsən,

çox “xəstəlik”lər taparsan - başdan-başa bu Aşıq canda. Çoxu da xəlqi etimologiya və terminologiyalarda. Məsələn, bir “suçiçəyi”: “Axşam-sabah çeşmə, sənin başına, Bilirsənmi necə canlar dolanır?” Yaxud, “söz”algiya: “Gələndə ustad kəlamı, Köhnə yaram qan verir. Şahi-mərdan nökeriyəm - Dərsimi pünhan verir”. “Hərcayıdan, müxənnəsdən, nadandan Nə söz qaldı sənətkara dəyməmiş?!” “Zarafato”-terapiya: “Sənin ərin ölsün, mənim arvadım, Düşsün aramıza vay, gülə-gülə”. “Bir baş ki, ilqara qurban getməsin, Onu bir qarpıza dəyişmək olar!” “Rentgen-konspirasiya “Adını demirəm - eldən ayıbdır, Filankəsin qızı filan oynasın”.

Məlumdur ki, yersiz ermənilərin ötən əsrin əvvəllərində törətdiyi türk müsəlman qırğınları zamanı bu böyük söz ustadı da el-obasından didərgin düşüb və bir müddət Kəlbəcərdə dəyirman işlədib. Ömrü uzunluğunda ürayinin hikmət yükünü diliylə üyüdüüb, bütün Azərbaycanı, türkdilli xalqları təkrarsız şeiriyətilə barındırmış bu ustad gəncliyində də az məhrumiyyətlər dadmamışdı. Üstünə telli saz basılmış o sinənin altındakı dərdləri, olsa-olsa, ayrı-ayrı fərdlər bilirdi. Qırx yaşındak evlənməməsi kimi “patalogiya”lar onun hər sözü-nə, “Qazdır məzarımı çeşmə başında. Sal sinəm üstündən yol, incimərəm” kimi misralarına müştəq gözəllərin nə “vecinə” idi? O sayaq naxoş qeyri-məlumatlar “Yazıq Aşıq Ələsgəri Çəkməyə dara xoş gəldin” kimi pişvazların yanında nəydi ki?..

Yəqin ki, öz dövrünün Leyli-Məcnun oxşarına çevrilmiş Səhnəbanı-Ələsgər sevgisinin hicran qanı hələ də qurumayıb. Əmisi “Pullu Məhərrəm”in fağır

Səhnəbanını zorla öz gavur oğluna alması səbəbindən illərlə için-için ağlamış bu gənc az qala 20 il heç kəsi narahat etməyib, heç kimə heç nə deməyib - Zöhrə ilə “deyişmə”sindən savayı:

Ələsgər:

Söylə, qasid, müxtəsəri-vəssalam,
Ərzimi canana dedin, nə dedi?
Bülbültək asmana yetişib nalam,
Səhni-gülüstana dedin, nə dedi?

Zöhrə:

Nakəs müxənnətin boynu vurulsun,
Vay düşsün evinə, şivən qurulsun,
Məhərrəmin oğlanları qırılsın,
Qalmasın yurdunda nişana! - dedi.

Sənətkar adı, aşiq namı xətrinə yeyim-içimindən kəsib geyim-keçiminə verən bu “bəxtəvər”ə köks ötürən dövrandaşları hələ çox sonralar biləcəkdilər ki, Azərbaycan dilinin, Azərbaycan poetik fikrinin, aşiq-aşiq fəlsəfəsinin bu canlı akademiyası bir əlində saz, bir əlində çin, dəryaz, yaba yaşayıb. Hərəketi ilə bərə-kət becərən, xırman tutan bu ustad, ilhamıyla böyük sənət yaradıb, sərhədsiz şöhrət qazanıb.

Bu “bəxtəvər” Aşiq-Aşığın tərcümeyi-halında “Pulu Məhərrəm” kimi cəmiyyət kötöklərilə bahəm, təbiət kötüyü də olub. İllərin birində dolanışıq üçün əkdiiyi taxıl zəmisini səhənin ortasındakı “Qozqara” deyilən nəhəng bir kötüyə tapşırıb şənliklərə gedən, qayıdanda isə sünbülləri yağış-doludan viran olmuş görəni

aşıq həmin “qaravulçu” ilə yeddi bəndlik bir “deyişmə” eləyir ki, onlardan ikisi:

Kötük

Aşıq, nə meydanı yalqız alıbsan,
Söz deyim - sözünə barabar olsun.
Nahaq qandı ortalığa salıbsan,
Elə iş tut, ondan xeyir, kar olsun!

Aşıq Ələsgər

Ələsgər, başına qəhətədi peşə?
Darı əkib yeməyibsən həmişə?
Sazı bas sinənə, təcnişdən döşə,
Yığ urzunu, verən əllər var olsun!

Ona verən əllər az olmayıb (Allah şeir-sənət Də-dəmizə yardım edib onu xəcil qoymayan babalarımızın bugünkü nəsil-nəcabətlərini var eləsin!). Amma bu nəhəng el aşığı sənətdə olduğu kimi, əmək-zəhmətdə də ad çıxarıb. Ustad aşıqlardan saz-söz, halal əkin-biçinçilərdən tər-nər dərsləri alıb, yüz beş illik ömrünü sənət və torpaq ətri ilə süsləndirib. “Xudam səni, məni yoxdan yaradıb, Sən də bircə milçək yarat, erməni!” dediyi haramzadaların təkisi ilə didərgin düşən Dədə Aşığın əkib-becərdiyi, ilhamında üyütdüyü təkrarsız sənət nümunələri dünyanın bütün torpaqlarının yetirdiyindən, bütün dəyirmanlarının üyütdüyündən daha dadlı, şanlı, əbədidir. Məsələn, dünyada “dünya malı” deyilən bütün şeylər köhnəlir də, azalıb-çoxalır, ucuzlaşıb-bahalaşır da, onun “Bahalıq” müxəmməsi isə

mənəvi sənət qalasının təkrarsız ornamenti kimi əbədi qalasıdır:

İnnən belə başımızda
Namərdlərin töhməti.
Hansı məclisə gedirsən -
Arpa-buğda söhbəti.
Kartof ilə ayranaşı
Süfrəmizin zinəti.
Buraya bahalıq salan
Qeyri yerin milləti.
Nə işə əl atırıqsa,
Oluruq peşman, bahalıq!..
Nə deyibse - yaddaşlarda...

Deməyə qalsa, hamı deyib - bütün şairlər, aşuqlar, əliqələmililər, ürəyiələmililər. Dədə Ələsgərin müasiri olmuş bir “şair” kimi deyənlər də olub: “Ağacda oturmuş sərçə, sən nə uzunsan, ey küçə, ey qaraqaş, ey qaragöz!”

Ələsgər Dədə isə dediyini elə deyib ki, bir kəlməsi də o yan-bu yanlıq deyil, - hamısı hikmət libasında, mənə-mətləb nüvəsində. Gözəllərə dediklərini hamı bilir deyə, dağlara söylədiyi iki şeirindən nümunələri xatırlatmaq istəyirəm:

Bahar fəsli, yaz ayları gələndə,
Süsənli, sünbüllü, lalalı dağlar.
Yoxsulu,ərbabı, şahı, gədanı
Tutmaz bir-birindən aralı dağlar.

Köçər ellər, düşər səndən aralı,
Firqətindən gül-nərgizin saralı.
Ələsgər Məcnun tək yardan yaralı,
Gəzər səndə dərdli, nalalı dağlar!

Növbəti “Dağlar”ı isə bugünlərimizə bir elegiya təsiri də bağışlayır:

Hanı mən gördüyüm qurğu-büsatlar?!
Dərdiməndlər görsə, ha bağı çatlar.
Mələşmir sürülər, kişnəşmir atlar,
Niyə pərişandı halların, dağlar?!

Hanı bu yaylaqda yaylayan ellər?!
Görəndə gözümdən car oldu sellər.
Seyr etmir köysündə türfə gözəllər,
Sancılmır buxağa güllərin, dağlar!

Gözəllər çeşməndən götürmür abı,
Dad verə dəhanda Kövsər şərabi.
Xaçpərəstlə düşdü bund inqilabı,
Onunçun bağlandı yolların, dağlar!

Həsənnənə, Həsənbaba qoşadı,
Xaçbulaq yaylağı xoş tamaşadı.
Arsız aşığı elsiz niyə yaşadı?!
Ölsün Ələsgər tək qulların, dağlar!

Oğul Ələsgər, ata Ələsgər, ər Ələsgər, sənətkar
Ələsgər və - **Dədə Ələsgər**

Qələmlə yox, dili ilə “yazan” bu böyük el aşığı “şifahi nəşriyyatlar”da çap edilə-edilə hələ sağlığında bütün Azərbaycanın ustad aşığı, türk dünyasının böyük sənətkarı kimi tanındı. Turan ozanı, sənət Dədəsi oldu. Haqqında dastanlar qoşuldu, müdrik deyimlər deyildi.

Akademik Həmid Araslı: “Aşıq Ələsgər bütöv bir xalq akademiyasıdır”.

Akademik Yaşar Qarayev: “Peyğəmbərlərin sonuncusu Məhəmməd peyğəmbər, peyğəmbər aşıqların sonuncusu isə hələlik Aşıq Ələsgərdir”.

Professor Hüseyn İsmayılov: “...Sazın, sözün sehrində sintezləşən, Tanrı dərğahına ucalan musiqinin, səsin, sözün, dünyanı estetik biçimdə dərk və ifadə edən fikrin ən möhtəşəm daşıyıcısı Aşıq Ələsgərin adı önündə işlənə biləcək epitetlərin ən uğurlusu Dədədir. Əgər orta çağ Oğuzu onun adına kitab bağlasaydı, onu hökmən “Dədəm Ələsgərin kitabı” adlandırırdı: eynilə “Kitabi-Dədə Qorqud” kimi...”

Və... bəndəniz: Aşıq Ələsgər Nizami, Füzuli, Nəsimi dənizinə bütöv bir xalq çayı kimi axdı və aşıq, el-ağız ədəbiyyatımızda yeni dirçəliş yaradaraq, bayraqdarı olduğu böyük sələfləri və xələflərilə birgə bu dənizi okean etdi...

Tahir Əhmədaliyar
Mədəniyyət.- 2013.- 6 mart.- S. 15.
(medeniyyet.az),
ustac.az, yazarlar.az, yazyarat.com

Bir daha “Dağlar” haqqında

Niftalı Göyçəliyə və digər araşdırmaçıların yekdil rəyinə görə ilk “Dağlar” adlı nümunələr Miskin Abdala aiddir. İki belə nümunə var. Birinci nümunədə 20 yaşında (mənbə: Niftalı Göyçəli) öz adı ilə Hüseyn, ikinci nümunədə isə çox sonralar təxəllüsü ilə Miskin deyə qeyd olunmuşdur:

DAĞLAR

(Birinci nümunə)

Süsən-sünbül, bənövşəli,
Allı-güllü bizim dağlar.
Toy-düyündə, şənniklərdə,
Elatda var izim, dağlar.

İgidlərin çapar gəzər,
Yar yolunda dərdə dözər.
Sevənləri həsrət üzər, –
Cəfadı bu, dözüm, dağlar.

Hüseynin də bir yarı var,
Buta verən yolun açar,
Gərçi uzaq məkan, diyar,
El-obalar gəzim, dağlar.

DAĞLAR

(İkinci nümunə)

Məğribdən məşriqə səf çəkib durub,
Qüdrətdən çatıbdı baş-başa dağlar.
İtaət boynuna salıb həmayıl,
Misli pəsənd, xotkar, xan, paşa dağlar.

Baxıb hökmü yekdal dürrey, dükafa,
Gah kükrərsən, gah gəlirsən insafa.
Pey peykərə çəkib, bəyaz ləffafə,
Pərvərdin geydirib qumaşa dağlar.

Ağ çeşmən sərindən car elər seli,
Yaşıl tirmə qurşar, ədağa beli.
Dağıstan kölgəsi, zabitə yeli,
Sərin səfalıdı həmişə dağlar.

Baxıb hökmü-yekdal, dürrey-dükafa,
Gah kükrərsən, gah gələrsən insafa.
Pey peykərə çəkib, bəyaz ləffafə,
Pərvərdin geydirib qumaşa dağlar.

Nəs illərdən satın aldın pis günü,
Çağırdın dumanı, tökdün çişkini.
Gözü yaşlı qoydun cüda Miskini,
Eylə gülə-gülə tamaşa, dağlar.

Araşdırmaçıların iddiaları hansı dərəcədə həqiqətə uyğundur bunu zaman göstərəcək. Biz bu barədə heç nə demədən sadəcə nümunələri təqdim etməklə kifa-

yətlənirik. Ancaq, fakt faktlığında qalır ki, “Dağlar” deyəndə yada düşən ilk misra “Bahar fəsli yaz ayları gələndə”, ağıla gələn ilk müəllif Aşıq Ələsgər olur. Biz də bunu nəzərə alaraq Dədə Ələsgərin anadan olmasının 200 illik yubileyi münasibəti ilə tərtib etdiyimiz bu kitabı görkəmli Haqq Aşığının bir “Dağlar”-ı ilə başlayıb, digəri ilə bitirəcəyik. Sanki, arada olan bütün “Dağlar”

Bahar fəsli yaz ayları gələndə
Süsənli sünbüllü lalalı dağlar
Yoxsulu ərbabı şahı gədanı
Tutmaz bir-birindən alalı dağlar

* * *

Həsənnənə, Həsənbaba qoşadı,
Xoşbulaq yaylağı xoş tamaşadı.
Arsız aşıq elsiz niyə yaşadı,
Ölsün Ələsgərtək qulların, dağlar!

bu iki bəndin arasında özünə yer etmiş, demək olar ki, bu topludakı nümunələrin hamısı məhz Dədə Ələsgərdən ilhamlanaraq qələmə alınmışdır. Müəlliflərin böyük əksəriyyəti özləri bunu etiraf etmiş, Haqq Aşığını hər kəlmədə rəhmətlə anmışlar.

Tərtibçilərdən.
ustac.az, yazarlar.az, yazyarat.com

“DAĞLAR” SEVDASI **və ya** **BİZ HƏLƏ YAŞAMALIQ**

(Baş redaktordan)

Salam olsun, çox dəyərli oxucum. Dədə Ələsgərin anadan olmasının 200 illik yubiley tədbirləri çərçivəsində nəşr olunan “DAĞLAR” adlı poeziya antologiyası şəklində nəzərdə tutulmuş almanaxın giriş məqalələrindən biri kimi, qələmə aldığım bu yazı eyni zamanda “Yaradanla baş-başa” adlı kitabıma daxil olan iyirminci yazıdır. Bir daha hamınızı salamlayır və dağların cəzbində yaranmış sirli-sehrli söz dünyasına səyahətə dəvət edirəm.

Mənim böyüyüb, boya - başa çatdığım coğrafi ərazi olduqca mülayim iqlimə malik, dağətəyi (Ağdam rayonu, Yusifcanlı kəndi) bölgə olub. Dünyaya gözümü açandan Günəşin düzənlikdən (Qarqar çayının aşağı axınında, yulğunluqlara qarışıb, qamışlıqlarda itdiyi yerdə, Ağ göl ərazisində) al-qırmızı doğub, haramı çöllərinin üzərindən qövs çızaraq keçməklə ilin fəsillərinə görə gah Kirsin, gah Qırxqızın, gah da Murovun arxasında yenə al-qırmızı rəngə boyanıb, batmasını seyr etməklə keçib... Hava çox təmiz və açıq olanda Murovdan sonra daim başı qarlı şiş zirvə görsənirdi. Bu dağa Ağrı dağı deyirdilər... Kənd ağsaqqallarının dilində Ağrı dağı ilə bağlı belə bir deyim var idi: - “qar Ağrıya düşdüsə, üçcə günə burdadı...” Lap körpəlikdən dağları Günəşin, Ayın evi bilmişəm... Dünyaya sahiblik – ağalığ edən qüdrətli Günəşin, o, olmayanda

onu əvəz edən sirli Ayın evi... İndi Siz dağların əzəmətini təsəvvür edin, bir uşaq düşüncəsində... Dağlar Gecənin gizləndiyi, Gündüzün dincəldiyi müqəddəs bir məkan olub mənim üçün... Dağların yaddaşımda belə dərin iz qoymasının ilk əsas səbəblərindən biri, bəlkə də birincisi – kənd uşaqları bunu yaxşı bilər – qoyun-quzunu axşamüstü örüşdən gətirmək üçün hər axşam Günəşin batmasını gözlədiyimdən gözlərimin sürəkli dağlarda olmasının və mütəmadi olaraq hər gün eyni mənzərənin təkrar olunmasının da rolu az olmayıb. Əlbəttə, o vaxtlar uzaqda olan dağlar sirli bir qala kimi görsənirdi və uşaqlarla həmişə mübahisə edərdik ora neçə günə gedib çıxmaq olar... Sonra tale elə gətirdi ki, bu sirli–sehrli dağlara sirdaş oldum... Hərbi xidmətimin çox hissəsini 2500 metrədən yüksək olan dağlarda keçirdim və anladım ki, dağlara uzaqdan, aşağıdan yuxarı baxmaq nə qədər sirli görünürdüsə, indi bu əzəmətli qalaların qoynunda olub, düzlərə yuxarıdan aşağı baxmaq o qədər, bəlkə də ondan min qat daha artıq, zövqverici, eyni zamanda ibrətamizdir... Xüsusi ilə hərdən olur ki, sən zirvədə olanda düzlərlə, yeni aşağıdakıların sənə arana dümağ lopa-lopa buludlar girir və sən qalırsan buludların üzərində... Aşağıdakılar buludlara aşağıdan yuxarı baxıb orda Göyün – dünyanın bitdiyini sandıqları halda sən o buludların üzərində olub, kaş dünya elə bu buludlarda bitəydi, hal-hazırda onun məndən gizləndiyi, buludların altında qalan bütün günü boş-boş şeylər üstündə didişən, söyüşən, bir-birinin ətinə yeyib, qanını içən insanların varlığından heç xəbərim olmayırdı... Dünya elə bu buludlardan yuxarıdakılardan ibarət

olaydı – deyə düşünürsən... Olduğum ən hündür zirvə Qapıcıqdır. Bundan əlavə Murovun, Baba dağın ətəklərində, Balakən, Zaqatala, Şəki, Oğuz, Qəbələ, İsmayilli, Ağsu, Şamaxının və digər adını qeyd etmədiyim bölgələrin istər boz, istər yaşıl dağlarında yayda da, qışda da çox olmuşam... Batabatda, Cıdırdüzündə olmuşam... Onu qeyd edim ki, sakit havalı (çovğunsuz) qarlı dağlar heç də yazdakı güllü-çiçəkli dağlardan az cəlbedici olmur, şəxsən mənim üçün daha gözəldir... Bunu söz xatirinə deyil, bir neçə mövsüm ard-arda Batabat yaylağında yaz-yay, payız-qış keçirmiş təcrübəli səyyah kimi qeyd edirəm. Tək Batabat deyil, Salvartısı, Dağdağanı, Əyriqarı, Sisqatarı, Küküdağı (Qogi), Ciciyurdu, Qanlı gölü, Göy gölü və digərləri hamısı bir-birindən səfalı olur, yayda da, qışda da... Mətləbdən uzaqlaşmayaq, bunlar hələ çox sonralar olacaq hadisələr idi və əlbəttə ki mən də bunlardan xəbərsiz... 1987-ci ilin yayında yenə ailəvi olaraq Qalaya-Şuşaya getmişdik. İsabulağında, Cıdırdüzündə olduq... Bu bizim Cıdırdüzü ilə son görüşümüz oldu və bir daha dərədə guruhurla, şırhaşırıla, qijhaqijla axan Qarqara yuxarıdan aşağı, amiranə, könül fərahlığı ilə baxa bilmədik... (Deyirəm, tək Cıdırdüzü deyil, sonralar bunu digər dağlarda da hiss etmişəm. Təmiz dağ havasını sinəyə çəkəndə qəlbi qəribə fərahlıq hissi, ruhu coşğunluq çuğlayır... Bu hissi dağ olmayan yalnız bircə ərazidə hiss etmişəm Azərbaycanın Rusiya ilə sərhəddində Xaçmazın sonuncu kəndi var, Xanoba – Zeyxuroba. Bir tərəfi meşə, bir tərəfi dəniz çox gözəl havası var, lap dağ havası kimi...) Olsa – olsa bir neçə dəfə körpüdən baxıb,

sonra da çevrilib çiyimiz üstündən gözdən itənə qədər arxamızca boylanıb baxa bildik vəssalam... (...və bir də indi təzə-təzə peykdən baxıb, köks ötürmək öyrənmişik...) Bu səfərdən sonra sentyabrda dərs açılarda “Dağlar” –a aid şeir axtarmağa başladım. Əlbəttə, o vaxtlar indiki kimi hər şeyə maraqlı şagirdlərin sevimli dostu olan, nə lazım olsa bir anın içində tapıb ovcunun içinə qoyan (uşaq və gənclər bu nemətin dəyərini anlamalı və bacardıqca çox faydalanmalıdırlar...) “Google” kimi dostumuz olmadığına görə bu proses bir qədər çəkdi və nəhayət doqquzuncu siniflərin birindən onların gündəlik işlətmədikləri bir kitab – “IX sinif Ədəbiyyat Müntəxəbatı ” kitabı tapdım. Bu kitabın Aşiq Ələsgərə aid bölümündə ayrı-ayrı parçalar şəklində müxtəlif nümunələr var idi:

Bahar fəsli yaz ayları gələndə
Süsənli sünbüllü lalalı dağlar
Yoxsulu ərbabı şahı gədanı
Tutmaz bir-birindən “aralı” dağlar
* * *

Həsənnənə, Həsənbaba qoşadı,
“Xaç” bulaq yaylağı xoş tamaşadı.
Arsız aşiq elsiz niyə yaşadı,
Ölsün Ələsgərtək qulların, dağlar!

Bu iki bəndi elə ilk oxunuşda əzbərlədim desəm, yalan olmaz. Sonralar Ədəbiyyat müəllim Həsən müəllimdən (Allah rəhmət eləsin) bu “aralı”-nın əslində alalı – fərqli , “Xaç” bulaq – ın isə Xoş bulaq olduğunu öyrəndim... Və o gündən bu günə sanki, namaz

sözləri kimi gün ərzində - hər gün özümdən asılı olmayaraq dəfələrlə təkrar edirəm... Əgər, bu sətirləri nə vaxtsa məni yaxından tanıyan, yol yoldaşı, otaq yoldaşı olmuş şəxslərdən kimsə oxusa bunu əminliklə təsdiq edəcəklər. Bununla bağlı kiçik bir haşiyəyə çıxmaq istəyirəm:

HAŞİYƏ

Hərbi xidmətdə olanların “kazarma” - əsgər yataqxanası -haqqında yəqin ki, təsəvvürləri var. Olmayanlar üçün qeyd edirəm ki, 100- 200 nəfərin birlikdə yaşadığı, hərənin öz çarpayısı (ehtiyac olduqda iki mərtəbəli də olur), dolabı, kətilli olan, ayrı-ayrı hissələrdən ibarət, hər iki başında tualet (ayaqyolu və yuyunmaq üçün yer) və digər yardımçı otaqlar nəzərdə tutulmuş böyük bir ev. Ev və sözün əsl mənasında ev. Öz evlərində doğmaca ailə üzvləri ilə yola getməyənlər bu evdə elə yaxşı yola gedirlər ki... İndi deyəcəksiz bütün bunların məsələyə nə dəxli... Əlbəttə, dəxli var. Bu hal digər xidmət yerlərində də olub. Ancaq, BABKM –da oxuduğum vaxt uzun müddət olduğu üçün bu “kazarma”-nı misal çəkmək istədim. Deməli, düz dörd il boyunca sərəsər hər gün səhər idmanından sonra (yay, qış fərq etmir) “kazarma”-nın o başından yuyunub, qurulana-qurulana öz çarpayımın yanına gələndək – o başdan, bu başa –

“Bahar fəsli yaz ayları gələndə
Süsənli sünbüllü lalalı dağlar
Yoxsulu ərbabı şahı gədanı
Tutmaz bir-birindən “aralı” dağlar”

bu bəndi o qədər demişdim ki, artıq mən :

“Bahar fəsli yaz ayları gələndə...” - deyən kimi, bir-iki nəfər, - “...şair yenə başladı...”- deyənləri çıxmaq şərti ilə “kazarma”-da olub öz işləri ilə məşğul olan (üzün qırخان, yaxalığ tikən, daranan) uşaqların böyük əksəriyyəti bir ağızdan: “Süsənli sünbüllü lalalı dağlar” – deyə səsime səs verirdilər...

Bu vərmişim günü bu gün də dəyişməyib, elə bil elimə su dəyəndə, dağlar, buz bulaqlar yadıma düşür və sövq-təbii Dədə Ələsgəri, “Dağlar” – ı xatırlayıram və qeyri-ixtiyarı “Bahar fəsli yaz ayları gələndə...” qopur dilimdən... Onu qeyd edirəm ki, Tuncay bu layihədə fəal iştirak etsə də, “...şair yenə başladı...”- deyənlər-dəndir... Baxmayaraq ki, o da “İbtidada Əlif Allah”- ı tam əzbər bilir və tez-tez deməyi xoşlayır. Uşaqlıqdan sadəcə Günəşin, Ayın, Gecənin, Gündüzün evi bildiyim Dağların böyüdükcə daha geniş anlam kəsb etdiyini anlamağa başladım. Azərbaycanı qarış-qarış gəzdikcə, dünya haqqında məlumatım artdıqca ölkəmizdə də, dünyanın digər yerlərində də insanların olduqca müxtəlif səbəblərdən, müxtəlif dağları müqəddəs bilib, ziyarətə getdiklərini, qurbanlar kəsdiklərini öyrəndim... Bir vaxtlar qeyri-ixtiyarı, sadəcə nəyə görə xoşuma gəldiyi, bir doğmalığ, istilik hiss etdiyim üçün, bəlkə də başqa bir səbəbdən əzbərlədiyim misralar, sonralar oxuduğum və bu gün də yenilərini oxumaqda davam etdiyim dağlar haqqında nümunələr, daim fikrimi məşğul edir. Almanaxla tanış olduqca burada toplanmış fərqli zamanlarda, müxtəlif statuslu, müxtəlif yaş qruplarına aid, müxtəlif nəsillərin nümayəndələri tərəfindən dağlara xitabən qələmə

alınmış nümunələri oxuduqca Siz də bu barədə düşü-
nə bilərsiz... “Dağlar” bizi bir məfhum kimi cəlb edir,
yoxsa əksəriyyərin şüuraltı bilincində Tanrının Göydə
olması anlayışı yer tutduğundan, dağların da Göyə,
Tanrıya daha yaxın olması səbəbi ilə onu qutlaşdırır,
Yer üzərində Tanrının təcəllisi səviyyəsinə qədər
yüksəldib, tapınağa çevirir. Yaxud da, gözəgörün-
məzlik, zatda varolma anlayışlarını qəbul edib, etmə-
məsindən asılı olmayaraq, insan yardım istəmək, şi-
kayət etmək, tərifləmək istədiyi yaradanı, güc-qüdrət
sahibini görmək istəyir və Yer üzündə görüb, tanıdıq-
larından yalnız dağı, dağları bu mərtəbəyə layib bilib
onunla eyniləşdirir. Öz yaradanının daim gözünün
önündə - məchul deyil, əlçatan olmasını arzu edir və
bu istəyin gücü ilə Tanrını dağların timsalında bir mə-
bud kimi görərək onun varlığın “Dağlar” obrazında
reallaşdırır. Bu xüsusda yenə Dədə Ələsgərdən bir
misal gətirmək istəyirəm:

“Yoxsulu ərbabı şahı gədanı
Tutmaz bir-birindən alalı dağlar”

Misaldan göründüyü kimi, bəşər övladına bu günə
qədər məlum olan bütün məlumat qaynaqlarının ha-
mısı nəzərə alınmaqla, yalnız və yalnız Böyük Allaha
məxsus olan, onun “Adil” adının hökmlərindən irəli
gələn, “ədalətlik” , “bərabərlik” prinsiplərini, yəni qar-
şısındakıları, yaratdıqlarını, bütün mövcudatı bərabər
görmək, onları bir-birindən fərqləndirməmək sifətini
əsl Haqq Aşığı, xalqımızın mütəfəkkir oğlu “Dağlar”
obrazının üzərinə proyeksiya edir. Məhz bu xüsusiyyəti

yətinə görə Dədə Ələsgərin yaratdığı “Dağlar” obrazı yeganədir və özündən əvvəlkilərdən və sonrakılardan seçilir. Dahi söz ustasının yaratdığı “Dağlar” Adil Allah kimi heç kimi, heç bir xüsusiyyətinə görə bir-birindən fərqləndirmir, ayrışeçkilik etmir... Bu minvalla almanaxda da yer almış, bizə məlum olan Miskin Abdala məxsus “Dağlar” adlı ilk nümunədən üzü bəri bu gün də yazılan nümunələrdə kefirmiz kök olanda dağları vəsf edir, şəninə təriflər yağdırır, ələmə qurşanda isə, özümüz özümüzdən dağlara şikayət edir, dərd-sərimizə onlardan mədət umuruq... Bunu da qeyd etməsəm olmaz... Son vaxtlar nədənsə, dilimdən daha çox:

Həsənnənə, Həsənbaba qoşadı,
“Xaç” bulaq yaylağı xoş tamaşadı.
Arsız aşiq elsiz niyə yaşadı,
Ölsün Ələsgərtək qulların, dağlar!

bu bənd qopur və Dədə Ələsgərin dilindən, özüm üçün dəfələrlə, dönə-dönə, təkrar edirəm:

“Arsız aşiq elsiz niyə yaşadı,
Ölsün Ələsgərtək qulların, dağlar!”

Otuz ildən artıq bir müddətə yuxarıda qeyd etdiyim kimi, gün ərzində dəfələrlə səbəbini bilmədən, qeyri-ixtiyari təkrarladığım misraları indi, Dədə Ələsgərin nələr hiss etdiyini, nələr çəkdiyini bir köynək daha yaxından anlayaraq, xüsusi ilə təkliddə qalanda dönə-dönə, düşünə-düşünə təkrar edirəm:

“Arsız aşiq elsiz niyə yaşadı,
Ölsün Ələsgərtək qulların, dağlar!”

Ancaq, neyləmək olar... Ölmək də olmur... Bu dünyanı yaşamaq, çözmək məcburiyyətindəyik... Bu fikir məni o qədər məşğul edir ki, yenə dağlar qoynunda – Şamaxıda - olduğum vaxtlarda ölüm haqqında belə kiçik, ancaq, ölümün tam tərifini kimi alınmış bir şeir yazmışam:

Ölüm, ən şirin nemət,
Ən sonuncu diləkdir....
Ölüm, sonuncu fürsət,
Ümidsizə ümididir....

Çalışın ölümdən uzaq olun, həyatdan zövq almağa çalışın... Nə olur, olsun yaşamaq gözəldir... Heç bir səbəb onu bilərəkdən sonlandırmağa əsas ola bilməz. Sənin çıxılmaz zənn etdiyini bütün vəziyyətlərin çıxış qapısı var ki, əslində bu yer həyatını yaxşıya doğru dəyişəcək bir dönüş nöqtəsidir...

Odur ki, mən də çalışıram tək qalmayım:

“Arsız aşiq elsiz niyə yaşadı,
Ölsün Ələsgərtək qulların, dağlar!” - deməyim.

Tuncay mənə nə qədər “...şair yenə başladı...”- desə də, mən elə: “Bahar fəslə yaz ayları gələndə...”- deməyə davam edirəm... Allah sənə qəni-qəni rəhmət eləsin, Dədə Ələsgər... Ruhun şad olsun...

Qeyd:

Hal-hazırda mən bu sətirləri yazarkən xəbər yayıldı ki, **Dədə Ələsgərin nəvəsi - Ələsgər Ələsgərov vəfat edib. Bu münasibətlə mərhumun yaxınlarına dərin hüznü baş sağlığı verir, uca Yaradandan səbr diləyirik. Allah rəhmət eləsin. Ruhu şad olsun...**

**Müəllif: Zaur Ustac. 17.04.2019. Bakı .
zaurustac.tr.gg, ustac.az, yazarlar.az,
yazyarat.com**

ÖN SÖZ - BAŞLANGIC

Müəllif: Aşıq Ələsgər (1821 - 1926)

DAĞLAR

Bahar fəsli yaz ayları gələndə
Süsənli sünbüllü lalalı dağlar
Yoxsulu ərbabı şahı gədanı
Tutmaz bir-birindən alalı dağlar

***

Xəstə üçün təkəsində qar olur
Hər cür çiçək açır lələzar olur
Çeşməsindən abi-həyat car olur
Dağıdır möhnəti mələli dağlar

***

Yazın bir ayıdı çox yaxşı çağın
Kəsilməz çeşməndən gözəl yığnağın
Axtarma motalın yağın qaymağın
Zənbur çiçəyindən bal alı dağlar!

***

Yayın əvvəlində dönürsən xana
Son ayda bənzərsən yetkin bostana
Payızın zəhməri qoyar virana
Dağıdar üstündən cələli dağlar.

***

Gahdan çiskin tökər, gah duman eylər,
Gah gəlib-gedəni peşiman eylər,
Gahdan qeyzə gələr, nahaq qan eylər,
Dinşəmər haramı, halalı dağlar.

***

Ağ xələt bürünər, zərnişan geyməz,
Heç kəsi dindirib keyfinə dəyməz,
Sərdara söz deməz, şaha baş əyməz,
Qüdrətdən səngərli, qalalı dağlar.

***

Köçər ellər, düşər səndən aralı,
Firqətindən gül-nərgizin saralı,
Ələsgər Məcnun tək yardan yaralı,
Gəzər səndə dərdli, nalalı, dağlar.

Müəllif: Aşıq Heydər (1867-1949) Ağbaba mahalı.

DAĞLARIN

Duman - çiskin basıb, görünməz olub,
Görünmür yaxası, başı dağların.
Mətahdı, qızıldı, gövhərdi, ləldi,
Torpağı, qayası, daşı dağların.
***

Gözündən tökülür qan ilə yaşı,
Özü də başlayıb dərdlə savaşı.
Yenə yada düşür pendir - lavaşı,
Dadlı çəkməcəsi, aşı dağların.
***

Nə vaxtdı irəğam, sinəm dağlıdı,
Oraya uzanan yollar bağlıdı.
Aşıq Heydər naləlidi - ahlıdı,
Bu il betər gəlib qışı dağların.

DAĞLARIN

Çəkilmir başından duman - çiskini,
Nə betər dəyişib halı dağların.
Qar gəlib yolları - izləri tutub,
Ağarıb yamacı - yalı dağların.
***

Sökülüb binəsi, köç edib ellər,
Başlayıb əsməyə boranlar, yellər.
Çağlamır bulaqlar, kükrəmir sellər,
Çəkilib heyvanı, malı dağların.

***

Heydər qan ağlayır, yurddan gen düşüb,
Qəzanın qədəri - "Xoya" yön düşüb.
Dərdə ac - yalavac, lələyün düşüb,
De hanı motalı, balı dağların!?

Qeyd:- *Xoy cənubi Azərbaycanın şəhəri*

Müəllif: Səməd Vurğun (1906-1956)
DAĞLAR

Binələri çadır-çadır
Çox gəzmişəm özüm, dağlar!
Qüdrətini sizdən aldı
Mənim sazım, sözüm, dağlar!
***

Maral gəzər asta-asta,
Enib gələr çeşmə üstə.
Gözüm yolda, könlüm səsdə,
Deyin, necə dözüm, dağlar?
***

Hər obanın bir yaylağı,
Hər tərmanın öz oylağı,
Dolaylarda bahar çayı
Bir doyunca gəzim, dağlar!
***

Qayaları baş-başadır,
Güneyləri tamaşadır.
Gödək ömrü çox yaşadır
Canım dağlar, gözüm dağlar!
***

Bir qonağam bu dünyada,
Bir gün ömrün gedər bada.
Vurğunu da salar yada
Düz ilqarlı bizim dağlar.

Müəllif: Almas İldırım (1907-1952)

A DAĞLAR

Öpərkən alnından füsunlu bir yaz,
Axıyor döşündən sellər, a dağlar!
Yaşıl, zümrüd gözlü yamaclarında
Açılır lalələr, güllər, a dağlar!..

***

Tarixdə namının silinməz şanı,
Karvanlar boynunun qızıl mərcanı,
Sinəndə kəsərlər ellər qurbanı,
Keçirərkən ağır illər, a dağlar!..

***

Torpağın cəvahir, daşların almas,
Çamlıqlar* geyinmiş ipəkdən libas,
Bəzən bilməm neçin saxlayırsan yas,
Quzğundan* əsərkən yellər, a dağlar?..

***

Çəkilməmiş qəlbinə əskidən min dağ,
Titrəyir eşqini anan hər dodaq,
Yayılr şikəstə səsləri dağ-dağ,
Nə söylər bu qərib dillər, a dağlar?..

***

Zirvəndə oynayan ruzgarlar acı,
İllərlə görünməz başının tacı,
Anlat ki, dərdinin nədir ilacı,
Nədir bu dumandan tüllər, a dağlar?

***

Boynunda qızlardan rəngin bir dəstə,
Lalələr dağılmış yolların üstə,
Sən gəl bu ölkədən min qurban istə
Səndən əsirgəməz yollar, a dağlar!..

1927, Bakı.

*Çamlıqlar – şam meşələri.

*Quzğun – Xəzər dənizinin köhnə adı.

Müəllif: Hüseyn Arif (1924-1992)

DAĞLAR

Neçə yayı, neçə qışı,
Vurdum səndə başa dağlar.
Camalına min yol azı
Mən etdim tamaşa dağlar.

***

Gündüz günəşə vuruldum,
Gecə aya aşiq oldum,
Heç bilmirəm necə doldum,
Qucağında yaşa dağlar.

***

Cavan ömrün novrağısan,
Hüseynin ovlağısan,
Yaşa dağlar, yaşa dağlar,
Ömür yetir başa, dağlar.

Müəllif: Adil Cəfəkeş
DAĞLAR

Yenə də üzünə gülür təbiət,
Köksün çiçəklənir, güllənir dağlar.
Əriyir quzeydə yığılan qarın,
Çayların çağlayıb sellənir dağlar.

***

Çobanlar dik yolu qalxıb burulur,
Köhlənləri əldən düşüb yorulur.
Hay - küy qopur, çadır, dəyə qurulur,
Yenə yaylaqların ellənir, dağlar.

***

Yaşıl biçənəyi çiskin, şəh vurur,
Bülbüllər fərəhlə hey cəh - cəh vurur.
Səhər - səhər həzin - həzin meh vurur,
Otlar sığallanıb, tellənir dağlar.

***

Əsir həzin - həzin mehlər, küləklər,
Sutək dalğalanır göy biçənəklər.
Leysan tökür, atəş açır şimşəklər,
Daşlar yuvarlanıb, hellənir dağlar.

***

Çiçəkli mənzərən, bu gözəl halın -
Coşdurdu Adilin şeir xəyalın.
Şiş qaya başından qoca qartalın,
Süzüb şikar üstə millənir dağlar.

1987

ƏLİM ÇATMAYAN DAĞLAR

Əlim çatmayan dağlar,
Salam eey, salam eey !
Heç deyirsiz hardadı,
Balam eey, balam eey !

Tavanım tökülübdü,
Künc - bucaq sökülübdü.
Qamışdan tikilibdi,
Qalam eey, Qalam eey !

Bağlayıblar əlimi,
Bəm ediblər zilimi.
Kəsibdilər dilimi,
Lalam eey, lalam eey !

Alın yazım yazımı,
Bəxtim bundan razımı ?
Əlim yatmır sazımı ,
Çalam eey, çalam eey !

Köhnə dəbdi bax dəbim,
Yox pul kisəm, yox cibim.
Harda qaldın, ay bibim,
Xalam eey, xalam eey ?

Zərim qalıb "sə birdə"
Ömür deyil ömür də.
Məni yemir qəbir də,
Kalam eey, kalam eey !
Əlim çatmayan dağlar,
Salam eey, salam eey !

Müəllif: Rahim Üçoğlanlı
O DAĞLARA

(Naxçıvanlı şair dostum Məzahir İsgəndərə)

Şair dostum qonaq eylə,
Qoşa gedək o dağlara..
Ətəyində namaz qılaq,
Dua edək o dağlara..

***

Yağış olub birgə yağaq,
Dərəsində çay tək axaq..
Zirvəsinə ürək taxaq,
Düşək bitək o dağlara..

***

Gəlim, ruhu şad eləyək,
Dərdləşək dərdi ələyək..
Şeir səpib, söz çiləyək,
Ətək-ətək o dağlara..

***

Mən dağımı itirmişəm,
Yerində qəm bitirmişəm..
Düzə pənah gətirmişəm,
Çətin gedəm o dağlara..

***

Çəkir məni hər qaya, daş,
Dərd içində itir bu baş..
Qonaq elə gəlim qardaş,
Qoşa gedək o Dağlara!
17.11.2016 Ağdam.

DAĞLARA

Kaman kimi nalə çəkib sızlaram,
Əlim çatmır, ünüm yetmir, dağlara.
Xəyalımla hər qarışın izlərəm,
Həsrət qalıb canım getmir, dağlara.

***

Gözətçi tək yal yamacın gözlərəm,
Sığal çəkib daşların əzizlərəm,
Üz tutaraq qəmli-qəmli səslərəm,
Düyün düşür səsim çatmır, dağlara.

***

Yana-yana qovruluram aranda,
Qibləm olur, üz çevirib duranda,
İtib gedir gün batanda, toranda,
Ah çəkirəm, ahım batmır, dağlara.

***

Ürəyimi həsrət üzür, qəm didir,
Ruhum olub qayasında gül, bitir.
Zalım fələk əzab verir, zülm edir,
Bir daş edib məni atmır, dağlara.
Ağdam.

Müəllif: Mövlud Ağamməd
A DAĞLAR

(Dədə Ələsgərin ruhu qarşısında baş əyirəm)

Bahar fəsli,yaz ayları gəlməmiş,
Süsənlərin saralıbdı,a dağlar.
Varlı,kasıb dincin almır qoynunda,
Yollarını qar alıbdı,a dağlar.

***

Hanı bahar fəsli yaxşı bir çağın?
Kəsilib çeşməndən gözəl yığnağın.
Dadı yox pendirin,yağın,qaymağın,
Zənbur nədən bal alıbdı,a dağlar?

***

Qaçqın oldu,düşdü ellər aralı,
Ayrılıqdan ürəkləri yaralı.
Mənfur düşmən səndə çoxmu qalalı?
Gül-çiçəyin qaralıbdı,a dağlar.

***

Ələsgərim,yurdun viran–talandı,
Ocaqların üstə ocaq qalandı.
At oynadır ermənilər,yalandı?
Yuvalarım sar alıbdı,a dağlar.

***

Mövlud, getməz oldum doğma elimə,
Əli yetməz oldu mənim əlimə.
Necə dözümlü bu nəgahan “ölüm”ə,
Qəlbim ahu-zar alıbdı,a dağlar.

25.07.2014. Zərdabi.

Müəllif: Təvəkkül Goruslu
DAĞLAR

Nə vaxtdı əllərim daşına dəymir,
Qamətim önündə başını əymir,
Şadlıqdan, şənlikdən qiyafət geymir,
Sinəsi sinəm tək yaralı dağlar!

***

Nə vaxtdı çiskinə, dumana düşüb,
Taleyi ahlara, amana düşüb,
Vüsali bir ayrı zamana düşüb,
Gözümdən, könüldən aralı dağlar!

***

Yandıra bilmədik yurdun çırağın,
İşlədə bilmədik dədə yarağın,
Götürüb əlinə nisgil darağın,
Saçlarım bəyazla daralı, dağlar!

***

Olar ki, sinəndə indi bahardı,
Olar ki, bulağın, dərən axardı,
Qisməti olsaydı gəlib baxardı,
Şairin həsrətdən saralı, dağlar!

***

Səndən ayrılalı sınıb qanadı,
Heç kimi oyatmır "qıy"ı , inadı,
Zirvəsi, yuvası indi binadı,
Qartalın olubdu buralı, dağlar!

***

Qoymuşuq kənara arı, vüqarı,
Basmışuq sinəyə kamanı, tarı,
Biz gələ bilmirik siz gəlin barı,
Ay ordum bənzəri, sıralı dağlar!

11.04.2019.

Müəllif: Yahya Azeroğlu

AĞRI DAĞI

Arz'ın neresinde olsam olayım
Ağrıdağı canlanıyor canımda
İster şahlanayım ister solayım
Ağrıdağı canlanıyor can'ımda
* * *

Gönüllerimize oldu sadık yar
Eksilmez başından dolu duman kar
Nezamanki yüreğimde coşku var
Ağrıdağı can buluyor kan'ımda
* * *

Gözlerimiz birbirine bakışı
Duygu selim dalgalandı akıştı
Ozamanki seven kalbim sıkıştı
Ağrıdağı can oluyor yanımda
* * *

Gün olurki boşa gider gümanlar
Zirvesini kaplar deli Dumanlar
Karanlığa büründüyüm zamanlar
Ağrıdağı Şam oluyor tan'ıma
* * *

Azeroğlu nameret bana kızıyor
Dizelerim damarlara sızıyor
Ne yapayım tarih böyle yazıyor
Ağrıdağı nam oluyor şan'ımda
26.09.2011. İĞDIR.

Müəllif: Zaur Ustac

DAĞLAR

(Ruhuna min rəhmət dədə Ələsgər...)

Nədəndi, ürəyim çırpınır yenə,
Gördükcə hüsnündə mələli, dağlar?!
Yağı cövlan edir, dağdır yenə,
Qoynunda büsatı, cələli, dağlar!

* * *

De, çoxmu çəkərik zülüm-zilləti????
Mövcud hal -vəziyyət üzür milləti,
Onsuz da düşmənin puçdu niyyəti,
Ordumun beşiyi, vüsali, dağlar!

* * *

Dünya belə qalmaz, dəyişər zaman,
Yenə dövran olar, həmənkı dövran,
Bulaqlar başında məclislər quran,
Oğullar ərşəyə gələli, dağlar!

* * *

Ustac bulud kimi dolub, ağlamır,
Köksünün yarası qaysaq bağlamır,
Bir bilsən, ruhumu nələr çuğlamır,
Doğacaq nə zaman Hilalın, dağlar?!

07.05.1995. Marağa.

DAĞLARIN

*“Şuşanın dağları abı dumanlı,
Qırmızı koftalı, yaşıl tumanlı...”*

Əsrin dördə birin vermişik yelə,
Çulu çoxdan düşüb, çaya dağların...
Təmiz adı vardı, “quzey qarı” tək,
Bağrına xal düşüb, saya dağların...
* * *

Başında çalma tək, ta durmur duman,
Əynində qalmayıb, nə kofta, tuman,
Lütlənib haçandır, qalib lüt-üryan,
Qarına qan düşüb, maya dağların...
* * *

“Göznən görən” olduq, ta yox yalanı,
Bəh-bəhlə şəlləndik, zərli palanı,
Daranıb, talındı, olan-qalanı,
Ah-naləsi düşüb, Aya dağların....
* * *

İgide “Tur dağ”-ı deyib, görənlər,
Dağa oxşadıbdı, özün ərənlər,
Hanı o ayama, ya ad verənlər?
Kalı çoxdan düşüb, haya dağların...
* * *

Ustacam, öcümü ala bilmirəm,
“Dədəm” dediklərin* deyə bilmirəm,
O döndü, mən indi dönə bilmirəm,
Səyi məndə düşüb, zaya dağların...
30.04.2019. (14:00 – 19’) Bakı.

*Arsız aşıq elsiz necə yaşadı???
Ölsün Ələsgər tək qulların, dağlar...

Müəllif: Tofiq Qəbul DAĞLARIN

Buludları qucağına sıxanda
Gözlərindən yaş süzülür dağların.
Namərd qonaq köksü üstə çıxanda
Sinəsinə daş düzülür dağların.

***

Oba olur, elat olur ağışu,
Şimşək ilə qoşa düşür yağışı,
Pələng olur, qartal olur baxışı,
Bulağından dürr süzülür dağların.

***

Gecəsinə dağ keçisi həyandı,
Zirvələri daim ulduz sayandı,
Milyon ildir ehram olub dayandı,
Göylərində Ay asılır dağların.

***

Ağrı dağdan Kəmki dağa "salam" var,
Haçadağ tək iri gövdə balan var,
Əlincə tək dağ qalanı salan var,
Hikməti var daş yazılı dağların.

***

Azərbaycan, bu dağların yaşydın,
Aranınla, dağlarınla yaşadın,
Sıra dağlar tükənməyən naxışın
İlmə-ilmə hey çözüdür dağların.

15.04.2019

ƏLİNCƏDAĞ

Dağlar igid oğullar tək halay tutub,
Dövrələyib Əlincəni, Haçadağı.
Şimşəklər də bu dağlarda ocaq çatıb,
Bu atəşdən pərən düşüb min-min yağı.

Daş yazılı salnamədir Əlincədəğ,
Heç susmayan bir nəğmədir Əlincədəğ.

***

Sanki nəhəng piyalədir şərab dolu,
Bu millətin sağlığına qalxıbdır o.
Hər qayası, hər bir daşı vuran qolu.
Neçə-neçə fatehləri yaxıbdır o.

Boy-buxundur, bir qamətdir Əlincədəğ,
Dözüm, səbr, dəyanətdir Əlincədəğ.

***

Zirvələrdə qala qurub Vətən oğlu,
Hətta Teymurləngi belə susdurub o.
Köləliyi əzib, qırıb Vətən oğlu.
Düşmən üstə nərəsini əsdirib o.

Təbiətin bəxşışidir Əlincədəğ,
Naxçıvanın naxışdır Əlincədəğ.

***

Əlincəçay aram-aram axır yenə,
Nəiminin məzarı bir ziyarətqah.
Şəhidlərin nur ələnir çöhrəsinə,
Yoxdur daha qəvi düşmən, xəyanətkar.

Əshabi-kəhf dualıdır Əlincədəğ,
Müstəqillik şüarıdır Əlincədəğ.

***

Bu gün yurdun övladları qol qaldırıb,
Əlincədəğ qalasını qurub yenə.

Bu dağ qala sinəsində yol saldırıb,
Yenə gəlib dünyamızın səhnəsinə.

Tariximin şah əsəri Əlincədağ,
Qalaların ən əzəli Əlincədağ.

***

Alqış Nuhun torpağına, min-min alqış !
Qan yaddaşım təzələnir, pöhrələnir.
Quruculuq, səlqə-sahman min bir naxış
Naxçıvanda günəş olub şölələnir.

Babaların yadigarı Əlincədağ,
Naxçıvanın şah vüqarı Əlincədağ.

20.06.2016.

AĞRI DAĞI

Ağrı dağı xəbər verir
dünyanın yaranışından,
Xəbər verir
bəşər tarixinin yaşından.
Saçları bəmbəyaz,
Zümzüməsi xan Araz.
Baxır təbəssümlə Gəmiqayaya,
Axı Nuhun gəmisi
bir vaxt söykənmişdi oraya.
Ağrı dağı qoruyur ağırlığını,
Kimsəyə bildirmir
kədərini, ağrıdığıını.
Ona-"Araratsan"-deyənlərə,
süfrəsinin artığını yeyənlərə
ikrahla baxır,
Tanrı dağlarının əllərini

məhəbbətlə sızır.
Heyrət doğurur
əzəməti, ucalığı.
O, türk ellərinin türk dağı.
Ey türk oğlu !
Qalx Ağrı dağına,
Boylan türkün dünyasına.
Səsini qat
türk-oğuz ellərinin
əbədi qardaşlıq simfoniyasına !

15.03.2011.

Müəllif: Etibar Vəliyev
GEDƏK LERİK DAĞLARINA

Dağlar mənim sirdaşımdı,
Sirr verdiyim qardaşım.
Tariximdi, baş daşım.
Bir gecəlik mehman üçün,
Gedək Lerik dağlarına.

* * *

Dağlar şəhər, köyə yaxın,
Yerə yaxın, göyə yaxın.
Siz ordan dünyaya baxın,
Səliqə var, səhman üçün,
Gedək Lerik dağlarına.

* * *

Bulaq suyu, dağ havası,
Gözəlləri can alası.
Sevənlər burda qalası,
Xoş arzu, xoş güman üçün,
Gedək Lerik dağlarına.

* * *

Uyma saray, imarətə,
Vaxt elə get ibadətə.
Baba gilə ziyarətə,
Dərdimizə dərman üçün,
Gedək Lerik dağlarına.

* * *

Fərhad da dağ yarıb getdi,
Şirini arayıb, getdi.
Kim əhd etdi, yara yetdi,
Biz də əhdi peyman üçün,
Gedək Lerik dağlarına.

22.11.2015

DƏRDİ VAR

Başa keçmək istəmirəm,
Qardaş, başın baş dərdi var.
Uca dağların dağ dərdi,
Yerdə daşın daş dərdi var.

* * *

Kasıbın yavan dərdi var,
Ev dərdi, tavan dərdi var.
Cavanın cavan dərdi var,
Qocanın da yaş dərdi var.

* * *

Evi sökülən gözəlin,
Beli bükülən gözəlin,
Saçı tökülən gözəlin,
Kiprik dərdi, qaş dərdi var.

* * *

İçim çölümdən sonradı,
Cəza zülümdən sonradı.
Sir də ölümdən sonradı,
Pünhan sirin faş dərdi var.

* * *

Başında duman olanın,
Fikri bədgüman olanın,
Sonra peşiman olanın,
Hayıf dərdi, kaş dərdi var.

25.10.2018

Müəllif: İldırım Əkbəroğlu

DAĞLAR

Mənim həsrətimi duydu mu belə?-
Sübh-tezdən, üfüqdən göründü dağlar.
Uzattım əlimi, çatmadı deyə,
Yenə, buludlara büründü dağlar.

***

Vurğunun saçı tək saçı dümağdı,
Sənsizlik, qəlbimdə sən boyda dağdı.
Mənim üstümə qəm, sənə qar yağdı,
Ağsaçlı qocaya, tay, döndü dağlar.

***

Nə vaxt özgə yurdda saray tikilib,
Sonra kərpic-kərpic uçub, sökülüb.
Sənə göz tikənin gözü tökülüb,-
Yanar çırağı da, tam, söndü, dağlar!

***

Sağalmaz xəstəlik, yaradı düşmən,
Ömründə, yetişməz murada düşmən.
Tikanlı məftildir arada düşmən,
Ününə yetməli bir gündü, dağlar!

***

İldırım, vədədir, tay, dava bitsin,
Əlimiz Qarabağ ərzinə yetsin.
Gəlirəm..., qoy, yağı rədd olub getsin,
Bu mənim, daha, son ünümdü, dağlar!

Müəllif: Mayıl Dostu

D A Ğ L A R

Payız gəldi, elat köçdü,
Qaldın keçəl,kola dağlar.
Sazaq düşdü,çəmən uçdu,
Həs-rət izə, yola dağlar.

* * *

Yurd yerinə kədər yağır,
Binələrin yetim, sağır,
Görkəmin də yazıq, fağır,
Düşdün yaman hala dağlar.

* * *

Sinəndə at çapanın yox,
Daşa kömbə yapanın yox,
Hay-harayın, çobanın yox,
Çəkilib şum, mala dağlar,

* * *

Uçub getdi güllü yazın,
Birdən öldü sevgin, nazın,
Kökdən düşüb qara sazın,
Kim dindirə, çala dağlar?

* * *

Qorxub qaçmır məğrur təkə,
Kəklik gəzir səkə – səkə,
Arısı yox, balın çəkə,
Özü həsrət bala dağlar.

* * *

Çal – çağır da perik düşüb,
Qəm, qüssədən bağırı bişib,
Öfkəsini həsrət deşib,
Qəlbi şan-şan,tala dağlar.

* * *

Mayıl, dağlar daşa dönüb,
Bir bədənsiz başa dönüb,
Yaylaq “heyf”ə, “kaş”a dönüb,
Qalıb daldan, dala dağlar.

DAĞLAR DÖNÜBDÜ

Gələni, gedəni qeybə çəkilib,
Bu dağların üzü daşa dönübdü.
Başına göylərdən bulud tökülüb,
Sevinci gözündə yaşa dönübdü.

* * *

Nədənsə, bu dağlar köksün ötürür,
Çəməni çiçək yox, qanqal bitirir,
Xifətdən asqırır, əsnək gətirir,
Ağlını itirmiş başa dönübdü.

* * *

Duman, çən alıbdı dar bələnləri,
Ta görünmür sazi, söz bilənləri,
Arana yollayıb qız — gəlinləri,
Zirrvələr qarlanıb qışa dönübdü

* * *

Mayıl, artıq burda qulaqlar batır,
Deyirlər, göylər də bu dağda yatır,
Deyəsən dağların axırı çatır,
Qanadı qırılmış quşa dönübdü.

V A X T I D I

Gəl çıxmaq dağlara, düşək cənnətə,
Dağların sevinən, gülən vaxtıdır.
Qucaqla çəmənini, bax təbiətə,
Baharın çölləri silən vaxtıdır.

* * *

Əlini uzatsan göylərə çatar,
Buludlar yığılıb zirvədə yatar,
Xəstə də bu yerdə azarın atar,
Dağların dərdləri bilən vaxtıdır.

* * *

Yamaclar naxışlı xalıya dönüb,
Elə bil ulduzlar çəmənə enib,
Duyğular atlanıb ağ ata minib,
Sevincin kədəri bölən vaxtıdır.

* * *

Dar qobular cərgə-cərgə düzülür,
Daş altından saf çeşmələr süzülür
Ayaqlar burada yerdən üzülür,
Arzuların göydən gələn vaxtıdır.

* * *

Mayılam, dağlardan aralı düşdüm,
Səhrada dolaşdım, aranda bişdim,
Gözəlliyi boz çöllərə dəyişdim,
Kədərini öfkəmi dələn vaxtıdır.

28. 04. 2018.

Müəllif: Hüseyn Faxralı

DAĞLAR

Bu yol çəkən iki gözüm
Yollarında kökür dağlar.
Səngiməyir odum, közüm,
Hara baxır gözün dağlar ?

* * *

Nə dərdim var, nədi sərim?
Dərd sinəmdə dərya, dərin.
Nəyə büküm, hara sərim
Dərdi – səri düzüm dağlar ?

* * *

Qalmadı, səbrim tükəndi,
Qırırlar, nazik tükəndi,
Çəkdiyim fikir, yükdəndi,
Qalmayıbdı dözüm dağlar.

* * *

Baldırğanın bal, cökəndi,
Köz üstə kömbən, kökəndi,
Azar – bezar bel bükəndi,
Bükülübdü dizim dağlar.

* * *

Kəhərlərin nal tükəndi,
Gül – çiçəyin hal sökəndi,
Hüseyn sənə qul, nökərdi,
Budur axır sözüm dağlar.

19.10.2017 (14:40)

DAĞLAR

Bizim yurda yaz ayları gələndə
Ömründən-günündən yaradı dağlar.
Bülbüllü bağlarda güllər açanda
Gül üstə bal əmən arıdı, dağlar.

* * *

Qəm qəlbimin dövlətidi, varıdı,
Zara gəldi, zaman – zaman zarıdı,
Sinəm şan-şan, söz sinəmdə darıdı,
Qubar ürəyimin barıdı, dağlar.

* * *

Deməyin ki, bir atımlıq barıtdı,
Yazdı – pozdu nə yaratdı, yarıtdı ?
Hüseyn dərdi ürəyində qarıtdı,
Özü də dərd kimi qarıdı, dağlar.
14.08.2017 (23:52)

DAĞLAR

Gözümü açandan elə sevmişəm,
Özümü qanandan belə sevmişəm,
Sevmişəm, sevirəm, yenə sevecəm
O eli, obanı, elatı, dağlar.

* * *

Aman da səndədi, ah da səndədi,
Muğam da səndədi, Segah da səndə,
Heyratı, Şur səndə, Dügah da səndə,
A layla, zümzümə, bayatı dağlar.

* * *

Ah çəkir, eh çəkir, candan ovsanır,
Sizləri özünə dost, həmdəm sanır,
Həsretdən od tutub, alışıb, yanır,
Hüseynin hələ də həyatı, dağlar.

15.07.2018 (21:04)

DAĞLAR

Ahu kimi yanam elə,
Enəm qaynar çeşmələrə,
Dizlərimi qoyam yerə,
Bir doyunca içəm dağlar.

* * *

Səhər – səhər, şəhli – şəhli,
Meşələrin sərin mehli,
Könlüm qubar, dilim “eh”li,
Çəmənlərdə gəzəm dağlar.

* * *

Al yanaqlı çiyələyin
İyisini bir də alam,
Ətirindən bihuş olam,
Tapdalayam, əzəm dağlar.

* * *

Qartal kimi qalxam göyə,
Qurdu – quşu döyə – döyə,
Vətən var ol deyə – deyə
Zirvələrdə üzəm dağlar.

* * *

Şişə çəkəm kababını,
Gül ətirli gülabını,
Şərbət kimi şərabını
Qədəhlərə süzəm dağlar.

* * *

Məzəmmət etmərəm sizi,
Çox gəzirəm yerinizi,
Dəyişibdi həyat təzi,
Mənim meyim, məzəm dağlar.

* * *

Hüseyn nəşəli, gileyli,
Bülbül Məcnun, gül də Leyli,
Bülbül gülə salar meyli,
Sözü sözə düzəm dağlar.

14.06.2018.

DAĞLAR

Eniş – yoxuş, yol aşırım,
Sinəm üstə çapıq, şırım,
Quruyub çeşmə, şırşırım,
Çağlamayır təbim, dağlar.

* * *

Hardasan ay buz bulağım ?
Sazsız-sözsüz sönmür yanğım,
Susuz yanır dil – dodağım,
Çat – çat olub ləbim, dağlar.

* * *

Bir bu qədər dözümlü, taqət,
Sonsuz dəyər, qədir – qiymət,
Sənə min cür nazı – nemət,
Ruzi verib Rəbbim, dağlar.

* * *

Qədir bilən ellərindən,
Çəmən, çiçək çöllərindən,
Nəfəs alıb güllərindən,
Nəbatatdan Nəbim*, dağlar.

* * *

Hüseynə loğman, təbib,
Dost-doğmasan, sənə həbib,
Təmiz havan, tər suların,
Dərmanımı, həbim dağlar.
18.10.2018 (13:54)

DAĞLAR

Bülbülün olaram, gülün olaram,
Qarşımı kəsməyib, yol açsan dağlar.
Ocağın olaram, külün olaram,
Qoynuna gələndə qol açsan dağlar.

* * *

Bakirə gözəlsən, bəkarət səndə,
Naz – nemət səndədi, bərəkət səndə,
Qürur da səndədi, qüdrət də səndə,
Sidq ilə süfrəni bol açsan, dağlar.

* * *

Böyük bir məclis qur Ləlvərlə, Löklə,
Qarşıla qonağı duzla – çörəklə,
Çıxart telli sazı köynəkdən, köklə,
Çal açıq ürəklə, rol açsan dağlar.

* * *

Təbiətin vurğunuyam əzəldən,
Gözümü çəkmərəm sən tək gözəldən,
Şeir yazar, söz qoşaram, birəldən,
Şairəm şəninə, dil açsan dağlar.

* * *

Hüseyinə pay – pürüşdən bağla sən,
Qovurmanı od – ocaqda dağla sən,
Gicitkandan kətə bişir, yağla sən,
Sağ əllə pay verib, sol açsan dağlar.

04.03.2019 (17:10)

GÖNDƏR, DAĞLAR

Kəklikli qayadan, xınalı daşdan
Kəkotu payımı dər göndər, dağlar.
Qoyma ki, qurusun gülü, çiçəyi,
Tər – təmiz, ətirli, tər göndər, dağlar.

* * *

Aşnam aşna olsa, halıma ağlar,
Dumduru çeşmələr gözümdə çağlar,
Dost dostu hədiyyə ətirdən bağlar,
Ağ yaylıq üstünə sər göndər dağlar.

* * *

Bir qoma bönövşə, bir qoma nərgiz,
Qalxmağa, enməyə bir təpərli diz,
Pay – pürüş gələne saxlaram pəhriz,
Ya hə, ya da yox, xəbər göndər, dağlar.

* * *

Bir qoma quzqulaq, bir qoma yarpız,
Üstünə səpməyə bir ovuc da duz,
Quzeydən xarlamış bir qab da qar, buz,
Canıma şirə, – cövhər göndər dağlar.

* * *

Bir dəstə qırmızı, şirin çiyələk,
Yazmağa mürəkkəb, bir də bir lələk,
Bir də qəm ələyən, söz süzən ələk,
Bər – bəzək vurmağa zər göndər dağlar.

* * *

Bu yaşda qalmışam yol ayrıcında,
Çox dadmışam şirinin də, acın da,
Lazım deyil qızıl taxtın, tacın da,
Uçmağa cüt qanad, pər göndər dağlar.

* * *

Köklənmişəm kaman üstə, ney üstə,
Məlul könlüm məzə üstə, mey üstə,
İllər düşkünüdü, düşübdü xəstə,
Fikrimi çəkməyə nər göndər, dağlar.

* * *

Sazda sarı simdə “Segah”ı dindir,
“Dilqəmi”, “Kərəmi”, “Mixəyi” dindir,
“Heyratı”, ya “Rast”ı, “Rahab”ı dindir,
Ya “Şur”, ya da bir “Şüştər” göndər, dağlar.

* * *

Hüseynəm, halətdə xəstə təhərəm,
Quş kimi qəfəsdə, qəməm, qəhərəm,
Şamaxı tək çökmüş, batmış şəhərəm,
Şərbət istəmirəm, şər göndər dağlar.
12.01.2019 (23:59)

A DAĞLAR

Üz tutub dərd – səri söyləmək üçün
Yaxşı ki, sən varsan, var ol a dağlar.
Səni and verirəm, Allah eşqinə,
Sənə yar olana yar ol, a dağlar.

* * *

Azğın köpək köhlən çapır binəndə,
At oynadır yağılar da sinəndə,
Köklə sazı “Yurd yeri”nə dönəndə,
Sənə yar olana yar ol, a dağlar.

* * *

Yağılar yaylağı yağıya satır,
Hər gələn qoynunda od-ocaq çatır,
Min cürə dil tökür, başını qatır,
Sənə yar olana yar ol, a dağlar.

* * *

Mənim tək həmdəmin qalıb bu yanda,
“ah”lar, “of”lar bağrım başın oyanda,
Tənha görüb dərd dərimi soyanda,
Sənə yar olana yar ol, a dağlar.

* * *

Hüseynəm, el oğlu, Aslanoğluyam,
Ürəyi, sinəsi, qəlbi doluyam,
Sazlı – sözlü Borçalının oğluyam,
Sənə yar olana yar ol, a dağlar.
12.01.2019 (15:29)

A DAĞLAR

Zərgər kimi naxış vurrəm hər sözə,
Atma məni oda – közə, a dağlar.
Çırmanam, şalvarı çəkəm düz dizə,
Çiçək dərəm çöllərində, a dağlar.
* * *

Buz bulaq gəzəndə, boğanda qəhər,
Quzqulaq gəzəndə biraz turş təhər,
Şərbət içsəm yenə ağzımda zəhər,
Gözüm qalıb göllərində, a dağlar.
* * *

Bir gün olar görüşünə gələrəm,
Örüşündə quzu kimi mələrəm,
Uşaq kimi oynar, deyər – gülərəm,
Şehli – şehli çəmənində, a dağlar.
* * *

Əmliyi kəs, kababı da çək, duzda,
Əriyər qoynunda qar, qırov, buz da,
Novruzgülü gül açanda Novruzda,
Göyərəndə səmənin də, a dağlar.
* * *

Hüseyn, yox deyək gəl dərdə, qəmə,
Qaynasın qazanda bozbaş, pörtmə,
Qaynat samovarı, yaxşı çay dəmlə,
Ağzım yansın zəməmində, a dağlar.
09.01.2019 (14:10)

Müəllif: Afiq Göyçəli

DAĞLARIM

Cərgəylə düzülmüş, sıra dağlarım
Sizə vəfalıyam, sizə yaram mən
Sizi unutmaram, a yaylaqlarım
Sizə səfalıyam, sizə varam mən
* * *

Hər gün dönə-dönə, gəzirəm sizi
Təpədən düzədək, hər güşənizi
Ey ulu Göyçəmin gülü, nərgizi
Sizsiz cəfalıyam, sizsiz qaram mən
* * *

Yaşıl təpələrin, göz önümdədir
Yuxuma gəlməsən, söz önümdədir
Onsuzda yanmışam, köz önümdədir
Sizsiz pis hallıyam, sizsiz xaram mən
* * *

Afiqəm qürbətdə, qəm içindəyəm
Ağ aşıq Aliyam, nəm içindəyəm
Eləsgər İmanam, bəm içindəyəm
Sizinlə çağlıyam, bəxtiyaram mən
Alqayıt İslamam, xoş güzaram mən

DAĞLARA MƏNİ

Nədənsə özümdə, deyiləm bu gün
Xəyallar aparır, dağlara məni
Sinəsi dağlıyam, ay, iləm bu gün
Ürəyim qoyubdur, ağlara məni

* * *

Qoymayır dinc yatam, güllərin ətri
Dərə-təpələrin, xoş tərəvəti
Düz otuz ildirki, vətən həsrəti
Çağırır qurumuş, bağlara məni

* * *

Nə olsun dağlıyam, dağ adamıyam
Mən həm o taylıyam, həm buralıyam
Gah mən Göyçədəyəm, gah Şuşadayam
Çəkir vətən dərdi, bərk dara məni

* * *

İl-ildən ötdükcə, dərdə çoxalır
Xocalı sarsıdır, canımı alır
Yandırır Qarabağ, kədərə salır
Yollayır kamana, həm tara məni

* * *

Canlanır gözümdə, bir çoban səsi
Laçın dağlarında, güllərin bəsi
Nərgiz bənövşəsi, lələ qönçəsi
Çağırır o yerlər, o vara məni

* * *

Muğanın səsində, yazır qələmim
Ağdam kədərimdir, Qubadlı qəmim
İrəvan vətənim, Təbriz vətənim
Aparır o yerlər, diyara məni

* * *

Deyin necə gülsün, solğun gözlərim?
Necədə əsməsin, yazan əllərim?
Afiqəm olsaydı, bir gülən pərim
Diyərdim çatdırın, o yara məni

Müəllif: Firuzə İslamqızı
DAĞLAR

Sirri-sözü bir olubdu,
Dayanıbdı qoşa dağlar.
Bir-birinə sığınıbdı,
Veribdi baş-başa dağlar!

* * *

Bürünmə dumana, çənə...!
Mehman olsun gələn yenə,
Yal-yamacda qursun binə,
Pənahlansın qaşa, dağlar!

* * *

Lalə, nərgiz, gül dərənlər,
Həs-rət, şəhərdən gələn-lər.
“Aç alınını” qoy görən-lər
Etsin-lər tamaşa, dağlar !

* * *

Nəbi dərəsi – bu yerlər,
Qarabağdan köçən ellər
Düşər burda gecələyər,
Səpələ-nər döşə, dağlar.

* * *

“Dərəyurd”, “Bəşirdərəsi”,
Kəsilməzmiş ünü, səsi...
Keçməzmiş mərdin gülləsi,
Yağı üstən boşa, dağlar!

* * *

“Qumlu bulağ”a binə-dən,
Qonaq olur, gəlib-gedən.
Bir qurtumnan donur bə-dən,
Göynək verir dişə, dağlar!

* * *

Çalmalıya birnəfəsə
Çıxarsan, gəlsən həvəsə.
Möcüzədi, görən kəsə,
“Çalma” vurub başa, dağlar !

* * *

Ordan enəndə “buruğa”,
Səbəb olur min marağa.
Lalca axan bir bulağa,
Düz gəlirsən tuş, a dağlar !

* * *

Burda əfsanə yaranıb...,
İllərdən yadigar qalıb.
Sürü qabaqda dayanıb,
Çoban dönüb daşa, dağlar !

* * *

Çıxdım gördüm Kəlbəcəri,
Seyr elədim o elləri...
Bu yerdə Dədə Şəmşiri
Gətiribsən cuşa, dağlar !

* * *

Ordan obalara enər...,
Qatıq - qaymağınnan yeyər,
Bisavad Firuzə deyər:
-“Var ol səni, yaşa, dağlar”!

Göyçə mahalı, Ağkilsə kəndi, 1986.

Müəllif: Təranə Əliyeva

DAĞLAR, A DAĞLAR

Yaz günü, zirvəndən qarı yıxanda,
Bənövşə daş altdan pünhan çıxanda,
Nərgiz ağ köynəyə, sarı sıxanda,
Vuruldu mən sənə, dağlar, a dağlar!

* * *

Könlümə çələng tək hördüm ətrini,
Başında buluddan gördüm çətrini,
Tutdum gözyaşından, yazdım sətrini,
Duruldum mən səndə, dağlar, a dağlar!

* * *

O dağdan bu dağa yarğan açıldı,
Lalədən döşündə yorğan açıldı,
Sinənə qısıldım, qalxan açıldı,
Qol oldun sən mənə, dağlar, a dağlar!

* * *

Dağ, çəməndi- neylər çoban, yastığı?
Dərdimə dərmandı çobanyastığı,
Yamacda, ruhumun daban basdığı,
Yol oldun sən mənə, dağlar, a dağlar!

13. 04. 2019

Müəllif: Rəfiqə Qasımqızı

DAĞLAR

Nə harayım çatır, nə ünüm yetir,
Vəsfinə yetməyir sözlərim dağlar.
İstədim görüşüm ömür-gün keçir,
Yığılsın yollardan gözlərim, dağlar.

* * *

Aranın köç edib yaylağa gələr,
Ceyranlar sürüsü oylağa gələr.
Deyib-gülən qızlar çaylağa gələr,
Qoynuna yol salıb izlərim, dağlar.

* * *

Yalçın qayaların verib baş-başa,
Tarixlər həkk olur sinəndə daşa.
Uca zirvən bənzər üzükdə qaşa,
Qəriblikdən əsər dizlərim, dağlar.

Müəllif: Allahyar Xocalı

O DAĞLARDA

Gözdən salan gözdən ol sən,
Gözüm qalıb o dağlarda
.Nə kimsəm var, nə də üzüm
Üzüm qalıb o dağlarda.

* * *

Kim görübdür belə təlaş,
Ölüb-itib qohum, qardaş.
Üz tutmağa varmı sirdaş?
Yüzüm qalıb o dağlarda.

* * *

Mən piyada, vüsal atlı
Yetə bilməz qəm qanadlı.
Sevgi adlı, vüsal adlı
Sözüm qalıb o dağlarda.

* * *

Vüqar idi bir vaxt peşəm,
Qəm yük olub əyilmişəm.
Kiçilmişəm, ərimişəm
Dözüm qalıb o dağlarda.

* * *

Alov demə Allahyara,
Od-alovum geydi qara.
Sinəm dönüb buz laylara,
Közüm qalıb o dağlarda.

14.02.1999

Müəllif: Şəhriyar Allahyaroğlu DAĞLARA

Yenə təbiətin seyrinə daldım,
Arxam aranadır, üzüm dağlara.
Dağlarla siz məni baş-başa qoyun
Varımdı bir neçə sözüm dağlara.

* * *

Məni heyran qoyur yaşıl ətəyi,
Laləsi, nərgizi, gülü, çiçəyi
Sanki dağ gəlidir, bulud örpəyi
Qorxuram mən dəyə gözüm dağlara.

* * *

Uşaqkən dumanda, çisgində azdım
O vaxt uşaq idim, ağıldəyazdım.
Gənclikdə o qədər həsrətdən yazdım,
Axır həsrət qaldım özüm dağlara.

* * *

Dağlarda itirdim əzizlərimi
Qoy tarix pozmasın söz izlərimi.
Görsəm tanımaram öz izlərimi,
Düşübdür uşaqılıq izim dağlara.

* * *

Atamla bir yerdə seyrə çıxarkən,
Hündür zirvələrdən yerə baxarkən,
Mərəcə, qırxbizik, xazaz yığarkən
O qədər çırpılıb dizim dağlara.

* * *

Şəhriyar, könlümüz dərdlə talanır
Yanan ürəklərdə tonqal qalanır,
Bizim o dağlarda düşmən dolanır
Biz həsrət qalmışıq bizim dağlara.

2002

Müəllif: Zamin Rüstəmov
Siz bizə qaytarın, qərib Dağları!

Nə olar, qaytarın bizə, dağları
Dərddən xəzan olan, yaşıl bağları
Neynirik yad eldə, Şah sarayları
Siz bizə qaytarın, qərib Dağları.

* * *

Dərdindən başını, duman, qar alıb
Yaydada həsrətdən, başı ağarıb
Doğma ellər üçün, rəngi saralıb
Siz bizə qaytarın, qərib Dağları.

* * *

Boynu bükük baxır, Salvartı dağı
Xəzana donubdı, güllü baharı..
Ağlaya, ağlaya, açır sabahı
Siz bizə qaytarın, qərib Dağları.

* * *

Neynirik bu qədər, varı-dövləti
Dünyaya səs salan, şanı, şöhrəti
Sizə əsir yurdum, deyir lənəti
Siz bizə qaytarın, qərib Dağları!

* * *

Görün kimə qaldı, Oğuz elləri.
O Bamsı Beyrəyin, doğma yurd yeri
Dağlarda solubdu, çiçək məlhəmi.
Südün halal etməz, el Anaları
Siz bizə qaytarın, qərib Dağları!
Naxçıvan.

Bizim bu Dağlara, Dağ bənzəmədi

Nə qədər mən gəzdim, dağlar, dərələr.
Bizim bu dağlara, dağ bənzəmədi.
Nə qədər olsada uca zirvələr.
Bizim bu dağlara, dağ bənzəmədi

* * *

Bizim bu dağların, başı bəmbəyaz
Onu heç qorxutmaz, şaxta nə ayaz.
Başı qar olsada, ayağında yaz
Bizim bu dağlara, dağ bənzəmədi.

* * *

Bilinmir o qalib hansı əsrdən .
Dili yox danışa, deyə qədimdən
Qəddi əyilibdi, çəkdiyi dərddən.
Bizim bu dağlara, dağ bənzəmədi.

* * *

Nuhdan xəbər verir, bu Gəmi qaya.
Başı dayanıbdı, Günəşə, Aya..
Karpət dağı hara, Ağrı dağ hara.
Bizim bu dağlara dağ bənzəmədi..

* * *

Qoşa dayanıbdır, Qoşqarla, Kəpəz.
Uzaqdan əl edir, Savalan, Qafqaz.
Əsir Salvartının, dərdi azalmaz.
Quranda Surədi, Əshabi-Kəfi
Bizim bu dağlara, dağ bənzəmədi

Naxçıvan.

AĞRI DAĞIM

Ağrı dağım, ululardan ulusun
Qoc Koroğlun yox ki, səni qorusun.
Qorxsun Hasan Paşa, görcək Dəlisin
İndi kimə qaldın, ay Ağrı dağım?

* * *

Zirvəndə həmişə, ağappaq qarın
Neçədir ömrünün, kim bilir sayın?
Bilinməz baharın, nə qışın, yayın
Görmədin ömründə, yay Ağrı dağım.

* * *

Dünya cəhd eylədi, kəşf edə səni
Kimsə hec görmədi, sənin zirvəni
Başında qaraltı, Nuh olan gəmi
Gəlib gedənləri, say Ağrı dağım.

* * *

Kimlər gəldi getdi, sayı bilinməz
Sənin dərd- sərini, kimsələr bilməz.
Yolu-izi hara, kimsəyə deməz
Dünyada yox sənə, tay Ağrı dağım.

* * *

Sənə həsr elədim, mən bu şerimi
Kağıza köçürdüm, sənli dərdimi
Hayf ki bilmədik, sənin qədrini
Zaminəm bu şeri, tək sənə yazdım.
Yaşa sən şerimdə, qal Ağrı dağım!

07. 04. 2019. Naxçıvan – Cəhri.

O əsir dağlardan, qar istəmirəm

Paslanan qıfılı, acanım yoxdu
Dərdlərim dağ boyda, çəkənim yoxdu.
Ay ellər, dərdimi bilənim yoxdu
Belə yaşamağı, mən istəmirəm.

* * *

Mən baxa bilmirəm, Vətənə sarı
Orda qoyub gəldim, gül üzlü yarı.
Cəkdi ürəyimə, dağ boyda, dağı
Sənsiz yaşamağı, yar istəmirəm.

* * *

Hanı dağlar şahı, əsir Salvartı
Həsretdən kükrəyən, Dəli cay hanı.
Nə üzlə istəyim, dağlardan qarı
O əsir dağlardan, qar istəmirəm.

16 .04 .2019. Naxçıvan – Cəhri.

Müəllif: Sona Abbasəliqızı
DAĞLAR

Doğma elim üçün çox darıxmışam,
Sevincin üzünə enibdi axşam.
Nə vaxtdı qoynuna həsrət qalmışam,
Qoyubdu yollarda gözümü dağlar.

* * *

Ələnib saçıma dərdin qırovu,
Dayanmır ömrümün bəxt qovhaqovu.
Çoxdan səngisə də vüsəl alovu,
Qoymayır sönməyə közümü dağlar.

* * *

Kövrək arzularım dəyibdi daşa,
Duyğular dönübdü gözümdə yaşa.
Həsrətlə sinəmdə verib baş-başa,
İmtahan eyləyir dözümü dağlar.

* * *

Göyçənin bir qərib lalasıyam mən.
Qəmli könüllərin laylasıyam mən.
Ələsgər yurdunun balasıyam mən,
Hələ unutmayıb izimi dağlar.

* * *

Boylanıb baxıram Göyçəyə sarı,
Üşüdü gözümü həsrət hasarı
Sona, ümidlərlə qəlbini sarı,
Bir gün güldürəcik üzümü dağlar.

Müəllif: Təbriz İman

DAĞLAR

Seyr elədim, doldu gözüm,
Vurğununam, inan, özüm.
İstədim ki, biraz gəzim,
Qoymadı çən-duman, dağlar

Niyə qoydun məni qəmdə,
Həmişəlik meylim səndə.
Yaylağa baş çəkməyəndə,
İnciməzmi Sərxan dağlar.

* * *

Üzüm gülər nəki varsan,
Ürəyimdə hey yaşarsan.
Bəlkə mənə inanmırsan,
Andım olsun Quran, dağlar.

* * *

Sən könlümün ləli, zəri,
Təbiətin şah əsəri.
Qürbətdə sənnən öteri,
Darıxmışam yaman, dağlar.

* * *

Təb verirsən duyanlara,
Köksünə baş qoyanlara.
Ərənlərə qıyanlara,
Verməyibsən aman, dağlar.

* * *

Tez sağalar xəstə gəlsə,
Qübarlanma pis də gəlsə.
Al qoynuna Təbriz ölsə,
İncimə heç zaman, dağlar.

Müəllif: Sona Amal

DAĞLAR

Başın üstə ağ tüldən var duvağın,
Düşmən bağı çatladır bu növrağın,
Göz dəyməsin, pozulmasın xoş çağın,
Tükənməyən şöhrətimdən, Haçadağ.

* * *

Sinənin üstə Günəş darar saçını,
Unudarsan o an ağrı-acını,
Gül-çiçəkdən hörərsən baş tacını,
Yenilməyən qüdrətimdən, Haçadağ.

* * *

Ətəyində çağlayan gur selin var,
Yamacında bitən əlvan gülün var,
Qucağında ağırlanan elin var,
Əyilməyən qəmətimsən, Haçadağ.

* * *

İftixarsan, xalqımın ismətisən,
Müqəddəssən, Tanrının qismətisən,
Möhtəşəmsən, şairlər söhbətisən,
Əskilməyən dövlətimdən, Haçadağ.

* * *

Nəğmətək elimin dodağındasan,
Ümidtək vüsəlin sorağındasan,
Şükür ki, Naxçıvan torpağındasan,
Sarsılmayan qeyrətimdən, Haçadağ.

18. 11. 2018-ci il.

DAĞLARIN

Elə ki qış ötüb, bahar gələndə,
Kəsilmir köksündə duman dağların.
Şimşəklər səmanın bağrın dələndə,
Küləklər saçını yolan dağların.

* * *

Qüdrətdən yaranıb bu şən növrağı,
Əlvan gəlinliyi, bəyaz duvağı,
Yayılib dünyaya səsi, sorağı,
Çiçəyi payızda solan dağların.

* * *

Başı üstə İlahidən örpəyi,
"Gəl, dər!"-deyir, hər gülü, hər çiçəyi,
Leysan yağışları, dəli küləyi,
Atlını atından salan dağların.

* * *

Tamaşadır hər gədiyi, yamacı,
Zirvəsinə qonan qartallar tacı,
Xınalı kəkliyi, nazlı turacı,
Hər fəsil qoynunda qalan dağların.

26. 09. 2018-ci il.

DAĞLAR

Nə gözəl səf çəkib, verib baş-başa,
Tarixi həkk olub qayaya, daşa,
Əzəməti qürur, qoynu tamaşa,
Yaz-yay gül-çiçəkdən bəhərli dağlar.

* * *

Köksü günəş olar, gah da çən, duman,
Döşər yamacına xalı, al-əlvan,
Daim qonaqlanar qoynunda mehman,
Quşqonmaz zirvəli, dərəli dağlar.

* * *

Başı üstə boz buludlar ağlayar,
Yaz-payız köksündə sellər çağlayar,
Qızlar çiçəyindən çələng bağlayar,
Fəsiləri barlı-bəhərli dağlar.

* * *

Yaşını soruşsan, qocadan-qoca,
Əlçatmaz zirvəsi ucadan-uca,
Vüqarlı dayanar dünya durunca,
Qüdrətdən hünərli, təpərli dağlar.

* * *

Amal heyran-heyran qoynunda gəzsin,
Gül-çiçəkdən dərib, bir çələng düzsün,
Sağında-solunda turaclar süzsün,
Qartallı, kəklikli, fərəli dağlar.

09. 12. 2018-ci il.

Müəllif: Sürəyya Şəms

DAĞLAR

Təbiətin gözəlliyi,
Vallah, sənsiz heçdi, dağlar.
Hər gələndə ətəklərə,
Yaz təzə don biçdi, dağlar.

* * *

Baxıb sənə mən coşaram,
Hüsnünə dastan qoşaram.
Zirvələrindən aşaram
Ürəyimdən keçdi, dağlar.

* * *

Tikilib qalalar daşdan,
Gördüm, silinməz yaddaşdan.
Çobanlar durdu o başdan,
Çeşməndən su içdi, dağlar.

KƏLBƏCƏR DAĞLARINA

Qoynunda gəzəydim sənin,
Məni qəmli süzən dağlar.
Gülünü üzəydim sənin,
Ürəyimi üzən dağlar.

* * *

Uca tutaydın başını,
Öpəydim məğrur daşını,
Sənin hər bir qarışını,
Addım-addım gəzəm dağlar.

* * *

Gözüm görür, çatmır əlim,
Yanında gödəkdi dilim,
Viran olub yurdum, elim,
Buna necə dözüm, dağlar?

* * *

Qoynundan qovum düşməni,
Çəkilsin başının çəni,
Bir də cənnət görüm səni,
Qoynundan gül üzüm dağlar.

Müəllif: Boluslu Anar Əlioğlu

DAĞLAR

Məlul-məlul nə dayanıb baxırsız,
Həsretdən saralıb qırıxan dağlar.
Yurd həsrəti belinizi bükübdü,
Qəm yeyən, dərd çəkən, alışan dağlar.

* * *

Məhv oldu qoynunda bitən qönçələr,
Ümidlə yaşadıq, yaxşı gün gələr.
Üstündə dolaşır "qara kölgələr",
Başı buludlara qarışan dağlar.

* * *

Nisgil millətimin qəlbinə dolub,
Yarı burda, yarı o üzdə qalıb.
Anar da sizin tək sükuta dalıb,
Acı qismətiylə barışan dağlar.

Müəllif: Elbrus Mahmudovlu

DAĞLAR

Qüdrətdən bərqərar ehtişam, vüqar,
Diklənir göylərə qayalı dağlar.
Köksündən fısqırır gıjoy ırmaqlar,
Aparır uzağa xəyalı dağlar.

* * *

Dindirsen dillənər, dinməsən susar,
Gərmişə göz qoyar, həm qulaq asar,
Hər ayaq basanı bağına basar,
Başında örpəyi, həyalı dağlar.

* * *

Yüklənər təkinə, yer yırğalanmaz,
Gələni- gedəni heç yarılamaz,
Dərdini dağıdar, kəm yola salmaz,
Ələst ilqarından mayalı dağlar!

* * *

Yallahu çəkərlər əl- ələ dağlar,
Rüzgara yön verər silsilə dağlar,
Çırpınar təkinə zəlzələ, dağlar,
Nizama müntəzir sayalı dağlar.

* * *

Vers dağından Ağrı dağı görünər,
Duman qalxar Şahdağına bürünər,
Mahmudovlu, oylağındı Sarınər,
Libası zümrüddən boyalı dağlar.

DAĞLARIN

Ellər göçüb, obaları boş qalıb,
Açılmır qabağı, qaşu dağların.
Seryagub dolaşır yolların üstə,
İnciyər torpağı, daşu dağların.

* * *

Perikib Oğuzun əzəli xalqı,
Mələşmir sürülər, kişnəmir ilxı,
Qaynamır qazanlar, kəsilmir toğlu,
Zəhərə dönübdü aşu dağların.

* * *

Sarınərin gədikləri yalanıb,
Göyçə gölün sonaları talanıb,
Ocaq sönüb daş daş üstə qalanıb,
Bilinmir baharı, qışu dağların.

* * *

Qıy vurub hərənmir zirvədə qartal,
Aslanlar yurduna dolubdu çaqqal,
Tədircin boylanır dərədə maral,
Dumana qərq olub başu dağların.

* * *

Rübabım dillənir Kərəm kökündə,
Dərdim dağa dönür dağın köksündə,
Mahmudoğlu neylər sənsiz köşkündə?
Sellənər çeşmindən yaşu dağların.

Müəllif: Arif Nüvədili

DAĞLARIN

Dolanıb boyuna, dönüb başına,
Olaydım dərdindən halı dağların;
Fələyin gözündən düşəndən bəri,
Tükənmir başının qalı dağların!

* * *

Səngiyib üstünün dumanı, çəni,
Quruyub çeşməsi, solub çəməni,
Uzun dolaylarda yoxdur gələni,
Darıxıb gədiyi, yalı dağların.

* * *

Min bir gül bitirən o yaşıl döşə,
Həsretdən qovrulmaq olub bir peşə;
Yayılmır sərdana, vurmur örüşə
İlixisi, davarı, malı dağların.

* * *

Bilinmir təhnəsi, novu hardadır,
O qaynar bulaqlar ahu-zardadır;
Təhr edib, hövlündən zəhrimar dadır
Daşlardan süzülən balı dağların!

* * *

Hansı qəbahətdən, hansı günahdan
Başıma müsibət yağdı Dərgahdan?!
Nabələd ellerdə çəkdiyim ahdan
Od tutdu Vətəndə salı dağların!

* * *

Dünyanın köhləni minənə qaldı,
Dərdini danışıb-dinənə qaldı,

Obalar döşünə döyənə qaldı
Əriyə köksünün xalı dağların!

* * *

Yenə qız-gəlini yığa başına,
Çeşməsi bənzəyə üzük qaşına,
Otlığı biçilə, otu daşına,-
Qayıda əzəlki halı dağların!

* * *

Arif, vur, deyəndə,-vuranım olsa,
Uçulu könlümü quranım olsa,
Dar gündə yanımda duranım olsa,-
Mən ollam arxası, dalı dağların!!!

19.09.2001

DAĞLARIN

Duman qaça, çən çəkilə, Gün çıxa,
Cəmalını bir de görəmə dağların;
Çuxasının ətəyini bərk sıxam,
Köynəyini daşa sərəm dağların!

* * *

Nə müddətdir hicran düşüb araya,
Yol açıla, özüm yetəm haraya;
Xəfif bir meh tellərini daraya,
Hörüyünü özüm hörəm dağların.

* * *

Yağış kəsə, yerdən süsə göbələk,
Papaq-papaq, çapaq tapaq, dincələk,
Ala-tala güneyində çiyələk,
Quzeyinde moruq dərəm dağların!

* * *

Yamacında bir ceyrana vurulam,
Dəstə keçə, mən dəstədən qırılam,
Kəsə çıxam, yoxuşunda yorulam,
Dolayında köhlən sürəm dağların!

* * *

Çeşməsindən doyunca bir su içəm,
Biçənəkdə dəryaz alıb ot biçəm,
Ağcaqayın kölgəsində yer seçəm,
Qıy səsinə qulaq verəm dağların!

* * *

Arif, demə, qüssəsindən bezmişəm,
Üzə salıb fələyi də üzmüşəm,
Həsretinə bir belə ki, dözmüşəm,
Yuxusuna bir yol girəm dağların!
20.10.2003.

AY UCA DAĞLAR

Qoymursan boylanım çiyinin üstündən,
Səndən incimişəm, ay uca dağlar!
Kor oldu gözümüz acı tüstündən,
Niyə qoydurmursan bir baca, dağlar?

* * *

Gizlin qovrulursan, gizlin yanırısan,
Daha yandığını niyə danırısan?!
Dərdini bizlərə qızırğanırsan,
Naşımı sanırısan, a qoca dağlar?!

* * *

Biz də bu möhnətdən az görməmişik,
Həyatda kamınca naz görməmişik,
Bu qoca dəllaldan üz görməmişik,-
Dərd verib göndərib hərraca,dağlar!

* * *

Səndən gen düşəli ulusum, elim,
Gündüz zillət çəkdik, gecələr zülüm;
Doğra bağrımızı, kəs dilim-dilim,
Gəlmirsə gümanın əlaca, dağlar!

* * *

Arif, mən diləyim, qoy Xuda versin,
Tək səni qaytarsın, min qada versin,
Toyumuz- zirvədə əks-səda versin,
Hoyumuz yayılsın yamaca, dağlar!!
04.01.2011.

Müəllif: Lilpar Cəmşidqızı

Görmürəm dağlar

Yenə xəyallarım ləpələnibdi ,
Sahilsiz ümmantək səpələnibdi.
Dərdim ürəyimdə tərələnibdi,
Bəxtəvər çağları görmürəm, dağlar.

* * *

Zirvələr vüqarın, şanın itirib,
Xoş keçən günlərin, anın itirib.
O yerdə, igidlər qanın itirib,
Yuxumda dağları görmürəm, dağlar.

* * *

Baharda bağçada gül-gülü səslər,
Naz edər qönçələr, bülbülü səslər.
Bağbanlar ağacda meyvəsin bəslər,
Quruyan bağları görmürəm, dağlar.

* * *

O vaxtlar başlardı əkin-biçinlər,
İndi torpaqlarım dərdindən inlər.
Sarıbdı Yurdumu hikkələr, kinlər,
Birləşən tağları görmürəm, dağlar.

* * *

Alışdı həsrətim ocaqda, qorda,
İnləyir nigaran ruqlarım orda.
Bir Atam var idi, bir Anam orda,
Köçübdü, sağları görmürəm, dağlar.

* * *

Bilmirəm bu nə ov, bu nə tələydi,
Dərdimi gözümdən qanan gələydi.
Lilparam, halıma yanan gələydi,
Anamtək ağları görmürəm, dağlar.

Aşıq, çalma "Ruhani"ni

Pərdə-pərdə tel ağlayır,
Daşır çaylar, sel ağlayır.
Yurd-yuvasız el ağlayır,
Aşıq, çalma "Ruhani"ni.

* * *

Bağçaların gülü yoxdu,
Ocaq sönüb külü yoxdu.
Muğamatın dili yoxdu,
Aşıq, çalma "Ruhani"ni.

* * *

Dağlarımda qar sevmişdim,
Bağlarımda bar sevmişdim.
O yerlərdə yar sevmişdim,
Aşıq, çalma "Ruhani"ni.

* * *

Bulaqların gözü kordu,
Ürəyimin başı qordu.
Bu həsrətim məni yordu,
Aşıq, çalma "Ruhani"ni.

* * *

Sınıb qolu dirəyimin,
İtib ətri çörəyimin.
Təpəri yox ürəyimin,
Aşıq, çalma "Ruhani"ni.

* * *

Bir sonasız göl olmuşam,
Axıb-axıb hey dolmuşam.
Dərdi, qəmi mən almışam,
Aşıq, çalma "Ruhani"ni.

* * *

Nə Anam var, nə də Atam,
Nə evim var, orda yatam.
Solub gülüm, solub butam,
Aşığı, çalma "Ruhani"ni.

* * *

Duman gəlməz çəndən ayrı,
Sümbül olmaz dəndən ayrı.
Düşüb Vətən məndən ayrı,
Aşığı çalma "Ruhani"ni.

* * *

Bulaqların Lilparıyam,
Batıb günüm, sapsarıyam.
Bölünmüşəm, tən yarıyam,
Aşığı çalma "Ruhani"ni.

Müəllif: Rafiq Göyçəli
Dağlara, dağlara

Mənim könlüm qar istəyir,
Gedim dağlara, dağlara.
Əhdi düz ilqar istəyir,
Gedim dağlara, dağlara.

* * *

Dərim yonca, yemliyini,
Turacını, kəkliyini,
Görmək üçün əniyini,
Gedim dağlara, dağlara.

* * *

Əzəmətli baba dağı,
Qonaq, qaralı yaylağı,
Boşdur Şamilin oylağı,
Gedim dağlara, dağlara.

* * *

Dar keçidi dağ yolları,
Sıldırım sal qayaları,
Ov etməyə turacları,
Gedim dağlara, dağlara.

* * *

Naxış vurum dağ, dərəyə,
Baxmaq üçün gözəlliyə,
Rafiq istər söz deməyə,
Gedim, dağlara, dağlara.

Dağa nə varki

Dərdi də, səri də sinəmə hopub,
Dağ da qürurludu , dağa nə varki.
Titrəyib, göynəyib, hey əsib, coşub,
Dağ da vüqarlıdı, dağa nə varki.
* * *

Köçərdik el ilə oba, oylağa,
Sonsuz zirvələrə, dağa, yaylağa,
Niyə bəs gəlmədi dostlar dağlara,
Dağ da dözümlüdü, dağa nə varki.
* * *

Qafqazın dahisi qoca Şah dağı,
Qızarır, bozarır qaş, yanağı,
Küsüb kimsizləşib Çənli yaylağı,
Dağın da dərdi var, dağa nə varki.
* * *

İndi ağ örpəyin qana boyanıb,
Tülək, tərhanların alışıb, yanıb,
Ceyranın, cüyürün nisgilcə qalıb,
Dağın da səbri var, dağa nə varki.
* * *

Rafiqəm, gəncliyim dağlarda qaldı,
Düşmənlər sinəmə həsrəti saldı,
Mənim varlığımı əlimdən aldı,
Dağın da səbri var, dağa nə varki.

Müəllif: Nazim Yaquboğlu
DAĞLAR

Bir qəribəm , sizdən ayrı ,
Deyin , necə qalım , dağlar !?
Qəriblikdə , boz çöllərdə
Necə məskən salım , dağlar ?

* * *

Bəxtimin üzü dönəndən ,
Odum – ocağım sönəndən ,
Sizdən ayrı düşən gündən ,
Yaman olub halım , dağlar .

* * *

Dumanla , çənlə görüşdüm ,
Həsret dərdim , qəm bölüşdüm .
Gülşənimdən ayrı düşdüm ,
Qanqaldı sağ – solum , dağlar .

* * *

Çoxdan sizi görəmmirəm ,
Sizsiz deyib güləmmirəm .
Ziyarətə gələmmirəm ,
Bağlanıbdir yolum , dağlar .

* * *

Atla qalxıb Böyük yala ,
Boylanaydım sağa , sola .
Çayqoşandan düşüb yola ,
Köhlənimi yorum , dağlar .

* * *

Dərdim çoxdur , yaram dərin ,
Əsiriyəm dərdi – sərin .
Özüm kimi qəriblərin
Halın necə sorum , dağlar ?

* * *

Sizsiz bağrım para – para ,
Gecəm zülmət , günüm qara .
Burda düşsəm dar məzara ,
Çatlayacaq gorum , dağlar .

* * *

Yazda çaylar aşıb – daşır ,
Yal – yamaclar yaşıllaşır .
Yaquboğlu şeir qoşur ,
Sizə qurban olum , dağlar .

DAĞLAR

Bir vaxt ağuşuna alardı məni ,
İndi aralıdan görünən dağlar .
Ayağı torpağa möhkəm bağlanıb ,
Başı asimana dirənən dağlar .

* * *

İgidlər , ərənlər , ərlər yetirib ,
Şahlar yola salıb , izlər itirib .
Sinəsi al – əlvan güllər bitirib ,
Zirvəsi dumana bürünən dağlar .

* * *

Əsirdir düşməne yağıya indi ,
Yurd olub yaltağa , dığaya indi .
Dönüb dilimizdə ağıya indi ,
Qoynunda ilanlar sürünən dağlar .

* * *

Başının üstünü yağı alıbdir ,
Obası , oymağa viran qalıbdır .
Mülkü talan olub , yağmalanıbdır ,
Sərvəti yad əllə kürünən dağlar .

* * *

Arana həsrətdir , düzə həsrətdir ,
Aşığa , muğama , sözə həsrətdir .
Vəfasız çıxmışq , bizə həsrətdir ,
Qəlbi həsrət ilə döyünən dağlar .

* * *

Yol çəkir gözləri , elatsız qalıb ,
Nəbisiz , Həcərsiz , Bozatsız qalıb .
Paşasız , Sultansız , urvatsız qalıb ,
Nazim vüqarıyla öyünən dağlar .

Müəllif: Nuridə Misir

DAĞLARIN

Dağlar mənim əzizimdi, canımdı,
Həm qarıyam, boranıyam dağların.
Aşiqimdi ,qoymaz məni gözündən,
O, canımdı, cananıyam dağların.

* * *

Nə gəlib gedənlə verər sorağı,
Yaşıldı meşəsi, qardı papağı.
Kimsəni sevəmməz, məndən savayı,
Ölçüsüyəm, meyarıyam dağların.

* * *

Qış keçər, yaz gələr,dağlar dincələr,
Buz bulaqlar baldırğana boy verər.
Nuridəyə zirvəsindən pay verər,
Sıra-sıra karvanıyam dağların.
3 dekabr 2013

DAĞLARIN

Nuridə Misir:

Murovmuş,Kəpəzmiş dərdim,mələlim,
Qoca Dəlidağı mən hardan alım?
Yaman qəribsədim, gəl, qadan alım,
Donubdu könlümdə qarı dağların.

Milli Daşqın:

Ruhumu dağlarda itirmişəm mən,
Bir ömrü beləcə bitirmişəm mən.
Könlümə intizar gətirmişəm mən,
Yarı ilk eşqimin, yarı dağların.

Nuridə Misir:

Daş dərd düşüb, xəstə canım üstünə,
Orda qəbrim, gedəmmirəm üstünə.
Qəlbi sınıb, düşmən gəlib üstünə,
Bürünüb dumana arı dağların.

Milli Daşqın:

Təkcə əyilməyən başındı, Vətən,
Bahar sənə borclu, qışındı Vətən.
Torpağın torbayla daşındı, Vətən,
Talandı dövləti, varı dağların.

Nuridə Misir:

Bu qədər həsrəti gördün, Nuridə,
Bu qədər kədəri sevdin Nuridə?
Bir ömrü, ikiyə böldün Nuridə,
Yarı səninkidi, yarı dağların.

Milli Daşqın:

Sev yurdun dağını, daşını Daşqın,
Qurban ver dağlara başını Daşqın,
Heç kim bilə bilməz yaşını Daşqın,
Bu qoca dağların, qarı dağların.
29 iyul 2016

BOŞ QALIB

Üzü bəri baxan dağlar,
Ruh şıxıb, bədən boş qalıb.
Çarığımı daş aparıb,
Köşəsiz pinəm boş qalıb.

* * *

Çiçək çəməndə quruyur,
Bülbül xar olub, zarıyır.
Ərişim, arğac arıyır,
Həvəsiz ilməm boş qalıb.

* * *

Kədər sevdi Nuridəni,
Kökəltdi dostu sitəmi.
Məni tək qoydun eləmi?
Yiyəsiz binəm boş qalıb.
9 avqust 2016

Müəllif: Sakit İlkin

BU DAĞLAR...

Bu dağlar dərđini mənə danışdı,
Soyuldu sinəmin yara qatları ...
Bu dağlar gör necə dayanıb,
Allah, Ürəkdə bu boyda dəre çatları...

* * *

Zirvələr səslədi, yoxuşlar yordu,
Cığırılar yolumu kəsə saldılar,
Bir ağız oxudum bölünən yurdu...
Səsimi qaytarıb səsə saldılar...

* * *

Bu dağlar necə də mənə oxşayır.
Ürəyi istidi, başı somsoyuq,
Gərib sinəsini yad küləklərə,
Sinəsi omoyuq, daşı omoyuq...

* * *

Başına döndüyüm qarlı dağların.
Qayası doğmadı., daşı tanışdı.
Öpdüm dodağınnan qız bulağların,
Bu dağlar dərđini mənə danışdı...

Müəllif: Mərziyə Sarvan

DAĞLAR

Başında buludlar, üstündə çisgin,
Bürünmüsən dumana dağlar.
Bilirsən, həsrətdi ürəyim sənə,
Bircə ümid qalıb, gümana dağlar...

* * *

Nə vaxtdı yollara hey boylanırsan,
Gedəndən-gələndən soraqlayırsan,
Yollara baxmaqdan heç doymayırsan,
Bəlkə səsim düşsə, cahana dağlar...

* * *

Nigaran elindən xəbərin varmı?
Yenə zirvələrin bəmbəyaz qarmı?
Qartalların susur, qıy vuran sarmı?
Qayıdam əvvəlki, zamana dağlar...

* * *

Gəlib qarış-qarış gəzərəm sizdə,
Gül-çiçək toplaram çəməndə-düzdə,
Kol-kosla bağlanmış çığırda-izdə,
Sanaram yetmişəm imana dağlar...

* * *

Sizinçün söz yazıb, etmişəm bəstə,
Vətən həsrətindən olmuşam xəstə,
Elə kövrəlmişəm bu son nəfəsdə,
Dönmüşəm inləyən kamana dağlar...

DAĞLAR

Atlas yaylığını salıb çiyinə,
Yenə boylanırsan, hayana , dağlar?
Güllü paltarını geyin əyninə,
Laləyə, nərgizə boyan, a dağlar...

* * *

Həsərdən küləklər bir haray salıb,
Dərədəki çaylar,şivən qoparıb,
Gözlərin yollara dikili qalıb,
Bəlkə nalən yetə bu yana dağlar...

* * *

Baxıram, uzaqdan yaşarır gözüm,
Axır yanağımdan yaş süzüm-süzüm,
İstərəm qoynunda doyunca gəzim,
Çətin qəlbim dözüb, dayana dağlar...

* * *

Adınız qəlbimdə “Dağdı” vətəndən,
Zirvələr görünmür yenə də çəndən,
Nigaran qalmışam illərdi səndən,
Bəlkə, yatmış elin oyana dağlar.
2018

Müəllif: Səyyad Hüseynov (1927 - 2019)

Yaylaq lövhələri

Rəngarəngdir lövhələri yaylaqların,
Duman altda,dağ döşündə tala qarın,
İyulda da,avqustda da ilk baharın
Xallı donu yaylaqların lövhəsidir.

* * *

Dərələrdən qijha-qijla çaylar axır,
Gözəlliyə sevinc dolu gözlər baxır,
Çəmənlikdə qoyun-quzu,qara naxır, .
Bu sürülər yaylaqların lövhəsidir.

* * *

Dolaylardan dağ döşünə duman gəlir?
Çən yeriir,alaçığa yaman gəlir,
Çən çəkilə,gün çıxmağa güman gəlir,
Duman-çən də yaylaqların lövhəsidir.

* * *

Soyuq bulaq əl üşüdür,diş üşüdür,
Amansızlıq eyləyərək adın güdür,
İçməsən də belə ne'mət əldən gedir
Bulaqlar da yaylaqların lövhəsidir.

* * *

Arzularım dilə gəlir,qəlbə yatır,
Sevgililər bir-birinə min naz satır,
Qız yüyürür,oğlan qovur,ona çatır,
Bu qovuşlar yaylaqların lövhəsidir.

* * *

Sıldırımlı,dərəsi var bu yerlərin,
Düzənlikdə,çəmən üstə şehi sərin,

Dağ yerində şəfəsi var səhərlərin,
Bu səhərlər yaylaqların lövhəsidir.

* * *

İsti suyun,turş suların hikməti var,
Bu sulardan xəstə düşən şəfa tapar,
Yaylaqlara seyrə çıxın ey insanlar
Əsas insan yaylaqların lövhəsidir.

* * *

Ovlağdır bu gözəllik çobanların,
İsti çəkmiş,bura gələn mehmanların,
Qonaq olan,qonaq edən dostun,yarın
Səfərləri yaylaqların lövhəsidir.

* * *

Yaylaqlarda at minməyin öz yeri var,
At minməsən acizliyə söz yeri var,
Dağ yolları azca deyil,yüz yeri var,
Dağ yolu da yaylaqların lövhəsidir.

Müəllif: Həqiqət Həqiqi

DAĞLAR

Dağlar, dağ çəkilib dərddli sinəmə,
Çiçəklərin dərman olmur yarama.
Ünüm yetmir, əlim çatmır üzməyə,
Məlhəm olan güllər çıxır harama.

Bilməzdım yurdumu talan edərlər,
Bilməzdım qəddimi əyərlər mənim.
Qırıb qol budağın, kəsib gövdəmi,
Bilməzdım kökümə dəyərlər mənim.

Daha yaralanıb parçalanmışam,
Mənim torpağımı yağılar əzir.
İlahi, mən necə paralanmayım,
Ələsgərin ruhu məzarın gəzir.
27.04.2019.

Müəllif: Zübeydə Rzayeva
DAĞLAR

Yamacında süfrə salar,
Hər insana arxa olar,
Təpəsi qübar bağlar,
A dağlar, ulu dağlar,
Sinəsi dolu dağlar.

* * *

Sıldırımı buz bağlar,
Yamacı çiçək açar,
Çeşməsi sərin axar,
A dağlar, ulu dağlar,
Çeşməsi sulu dağlar.

* * *

Kəklik çıxar daşına,
Qartal qonar başına,
Yaş gəlsədə yaşına,
A dağlar, ulu dağlar,
Tarixi ulu dağlar.

* * *

Ovçu atar oxunu,
Ürküdə o ahunu,
Dərər kəklikotunu,
A dağlar, ulu dağlar,
Çiçəyi çoxlu dağlar,

* * *

Bir alınmaz qaladır,
Qəhrəmanlar yaradır,
Əzəmətli sıradır,
A dağlar, ulu dağlar,
İgidin yolu dağlar.

* * *

Hər daşında igid yatar,
Düşmənin gözünə batar,
Yağı həsrətlə baxar,
A dağlar, ulu dağlar,
Alınmaz qala dağlar.

DAĞLAR

Sıldırımı hərdən yenə buz bağlar,
Ətəkləri gül-çiçəkli laləzar.
Dağ yolları atlını atdan salar,
Düzülüb sıraya səfalı dağlar.

* * *

Ətəyində qoyun quzu səslənər,
Arıları çiçəklərlə bəslənər.
Daş dibində kəklikləri gizlənər,
Qartallı, kəklikli, turaclı dağlar.

* * *

Sürüləri otlayar hər oylağı,
Cöbanları yeyər balı, qaymağı.
Xoş qarşılar gələn hər bir qonağı,
Qonaqlı-qaralı, vəfalı dağlar.

* * *

Şaqqıldayıb axar yenə dağ çayı,
Meşələrə səs salar onun hayı.
Gözəl olar kəklik otunun çayı
Şəfalı bitkilər oylağı dağlar.

* * *

Yay gələndə açar süsən, sünbülü,
Gül üstündə cəh-cəh vurar bülbülü.
Arıları dadar hər açan gülü,
Dərdlərin dərmanı şəfası dağlar.

Müəllif: Xuraman Camalqızı
Salamat qal demədim ki, dağlara...

(“Duman salamat qal, dağ salamat qal” Məmməd Araz.)

Elə vaxtdı dağlar susub dururdu,
İnsan seli yarı yolda yoruldu.
Dönüb baxdım sanki dilim qurudu,
”Salamat qal” demədim ki, dağlara.

* * *

Duman sürünürdü kəndin yasına,
Yığışdı insanlar insan səsinə,
Şimşəklər çaxırdı göy qübbəsinə,
”Salamat qal ” demədim ki, dağlara.

* * *

Dönüşü olmayan bir yola çıxdıq,
Günahkar deyildik , haqdan da haqdıq.
Məchul bir nöqtəyə dirəndik , baxdıq,
”Salamat qal ” demədim ki, dağlara.

* * *

Vətən kəlməsini anladım o gün,
Susmuş vicdanımı danladım o gün,
Ağladım, ağladım , ağladım o gün,
”Salamat qal ” demədim ki, dağlara.

* * *

Xəyalımda o dağlara gedərəm,
Alışaram , odlanaram, sönərəm,
Mən ölərəm , mən ölərəm, ölərəm,
”Salamat qal ” demədim ki, dağlara.

Bir gün dağlar üstümüzə gələcək...

Hər qayanın , hər daşının xətri var,
Çiçəklərin , çəmənlərin ətri var,
Yazılmamış dastanların sətri var,
Bir gün dağlar üstümüzə gələcək.

* * *

Gədikləri dolayları pusquda ,
Dayanmışam , fikirlərim asqıda.
Alnımıza yazılan bu yazıda ,
Bir gün dağlar üstümüzə gələcək.

* * *

Qədim ellər itiribdi sinəsi,
Nə dərdləri götürübdü sinəsi,
Xarı bülbül bitiribdi sinəsi,
Bir gün dağlar üstümüzə gələcək.

* * *

Bulaqları içilmədi , ölərəm,
Meşələri keçilmədi, ölərəm,
Biçənəklər biçilmədi, ölərəm,
Bir gün dağlar üstümüzə gələcək.

* * *

Qismət olsun torpaqlarım əkilsin,
Al bayraqlar yüksəklərə çəkilsin,
Bulaq suyu sinəmizə tökülsün,
Bir gün dağlar üstümüzə gələcək.

* * *

Şad xəbəri gözləyəcək gülüm hey,
Həsret qalan, ayım, günüm, ilim hey,
Dağ döşündə ölüm, ölüm , ölüm hey,
Bir gün dağlar üstümüzə gələcək.

* * *

Etirazın ildırımlar bağırır,
Sellər , sular hər tərəfə dağılır,
Dəli rüzgər hər tərəfə yayılır,
Bir gün dağlar üstümüzə gələcək.

Yalvarın dağlara

Biçənəklər dizə qədər bitərdi,
Qoyun , quzu arasında itərdi,
Torağaylar həzin, həzin ötərdi,
Yalvarın dağlara yol versin bizə.

* * *

Qayaları çılpaq deyil , meşədi,
Yamacları nərgizlə bənövşədi.
Fərə kəklik yuvasında üşüdü,
Yalvarın dağlara yol versin bizə.

* * *

İldırımlar Çalbayırdan enərdi,
Sellər, sular kəndə sarı dönərdi,
Həyəət , baca bir anda sellənərdi,
Yalvarın dağlara yol versin bizə.

* * *

Ceyranın dodağı suya toxunar,
Burda bildirçinlər nəğmə oxuyar,
Göydə quşa baxıb, xalı toxuyar,
Yalvarın dağlara yol versin bizə.

* * *

Baldan şirin idi bulaqlarımız,
Necə sərini yaylaqlarımız,

Buz baltası kimi uşaqlarımız,
Yalvarın dağlara yol versin bizə.

* * *

O sərinlik başqa yerdə hardadır ?!
Canımdan da şirin kəndim dardadır,
Hərə bir söz ilə bizi aldadır,
Yalvarın dağlara yol versin bizə.

* * *

Laçın obalarım hara dağıldın?
O toy büsatlardan bəlkə sıxıldın ?
Necə qürurluydun, necə yığıldın,
Yalvarın dağlara yol versin bizə.

Bizim dağlara oxşasın

Yağışını göndər gəlsin,
Sellərini döndər gəlsin,
Göy qurşağı öndən gəlsin,
Bizim dağlara oxşasın .

* * *

Dumanları bol eylə ki,
Dağlarından yol eylə ki,
Çəmənləri gül eylə ki,
Bizim dağlara oxşasın.

* * *

Suları göz yaşı kimi,
Gölü üzük qaşı kimi,
Hər qayası, daşı kimi,
Bizim dağlara oxşasın.

* * *

Yapıncını geysin çoban,
Yaşıla bürünsün orman,
Bulaqları dər də dərman,
Bizim dağlara oxşasın.

* * *

Duman yolları bağlasın,
Buludlar dolub ağlasın,
Bulaqlar qonaq saxlasın,
Bizim dağlara oxşasın.

DAĞLAR

Sinənidən çalın-çarpaz
Sellər keçdi, sular keçdi.
Sevmədiyın qullar keçdi,
Əsirlikdə qalan dağlar!

* * *

Mərdliyini, qorudular
Min illərdi uludular
İllər keçdi məğrurdular
Əsirlikdə qalan dağlar.

* * *

İgidlərin dönməz oldu,
Gözəllərin gəlməz oldu,
Nələr oldu bilməz oldun
Əsirlikdə qalan dağlar.

* * *

Sarsılmasın əzəmətin,
Əksilməsin kəramətin.
Heç solmasın təravətin ,
Əsirlikdə qalan dağlar.

* * *

Bulaqları sərin saxla,
Əmanəti dərin saxla
Məzarımın yerin saxla
Əsirlikdə qalan dağlar!

* * *

Anaların eşit səsin,
Verə bilmir son nəfəsin,
Əsirləri göndər gəlsin
Əsirlikdə qalan dağlar

Dağlar sirr saxlayandı

Eşqimi dağa söylədim,
Sinəsində saxlasın
Buludlara söylədim
Yağış olub ağlasın

* * *

Çaylara söylədim ki,
Dərələrdə çağlasın
Çiçəklərə söylədim
Yığıb dəstə bağlasın

* * *

Dumanlara söylədim
Həsretimə bürünsün
Gözlərimin önündən
Sirli-sirli sürünsün

* * *

Yollarına söylədim
Ömür kimi uzansın
Alsın getsin dərdimi
Qətrə-qətrə azalsın

* * *

Rüzgara söylədim ki,
Ətrin gəlsin havadan
Qanad açdım göylərə
Xəbər alım dünyadan

* * *

Sənə söyləmədim ki
Məhəbbət yox könlündə
Gizli-gizli yaşasın
Mənim küsgün qəlbimdə

Sevdiyim çiçəklər dağlarda qaldı

Sevdiyim çiçəklər dağlarda qaldı,
Şehli bənövşəni biçib , gətir sən.
Xəyalım uzandı çox uzaqlara,
Məni keçmişlərə geri götür sən.

* * *

Gəl otur qarşımda dağlardan danış,
Sarılıb- sovrulan bağlardan danış,
Ölənələrə rəhmət, sağlardan danış,
Məni keçmişlərə geri götür sən.

* * *

Xatirən sızlasın sınıq qəlbimdə,
Danışsın, ağlasın yanıq qəlbimdə,
Bir insaf yaransın soyuq qəlbində,
Məni keçmişlərə geri götür sən.

* * *

Yenə çıxacağam dağların üstə,
Dolanıb gələcəm bağların üstə,

Bənövşə ətirli bulağın üstə,
Məni keçmişlərə geri götür sən.

* * *

Xuraman, varlığın keçmişə bağlı,
Yaralı ürəyim əbədi dağlı,
Küsmərəm əzizim, qolları bağlı,
Məni keçmişlərə geri götür sən.

Deyirəm mən niyə sevdim dağları

Bilirsən nə üçün əzizsən mənə ?!
İlk dəfə dağlarda görmüştüm səni.
Öz yurdum, öz elim, öz obam kimi,
Qəlbimə ən yaxın bilmişdim səni.

* * *

Çiçək qoxuludu çölü , çəməni,
Adınla başladım hər bir kəlməni,
Dünyanı " kor edib "... tapmışdın məni,
Mən də üsul – üsul sevmişdim səni.

* * *

Bulağı sevirdim, yolunun üstə,
Saçın dalğa – dalğa alnının üstə,
Dağlara söykərib qolunun üstə,
Necə yaraşıqlı bilmişdim səni.

Müəllif: Tuncay Mustafayev
AZƏRBAYCAN

Biz müstəqil dövlətik!
Bizim bayrağımız var.
Babalardan əmanət
Qalan torpağımız var.

* * *

Borcluyuq qorumağa!
Qulluğunda durmağa!
Əkməyə, suvarmağa
Dədə tövsiyəmiz var.

* * *

Tuncayam, elim, Ağdam!
İnana bilmir adam.
Vətən edilib, edam...
Dörd yanda tikəməz var!
14.04.2018. (İlk şeir) Bakı ş.

AY DAĞLAR

Dağlar, dağlar, ay dağlar,
Barlı, baratlı dağlar.
Qonaq-qaralı dağlar,
Paylı, sovqatlı dağlar.

* * *

Başqa aləm yaz, bahar,
Gül bülbülə yar olar,
Nə istəsən burda var,
Bağlı, bağıatlı dağlar.

* * *

Tutulubdu yol-iriz,
Dağlarsız qalmışıq biz.
Darıxıb yol, izimiz,
Yollu, yolatlı dağlar.

* * *

Qarabağda qaldı dağ,
Sinəmizə çəkdi dağ,
Azad olsun qarabağ,
Toylu, büsatlı dağlar.

* * *

Ellər qalıb aranda,
Yollar itib dumanda,
O günlər qaldı harada?
Elli, elatlı dağlar.

* * *

Tuncay kimdi, nə bilə?
Yaş gördüm; bıldır, gilə.
Gözlər kor, görə-görə,
Ellər həsrətli, dağlar...
27.04.2019. Bakı ş.

BİZİM ARZUMUZ - İSTƏK

Müəllif: Abdulla Cəfər

Qaytarın mənə

Uymadım yalançı şana-şöhrətə,
Alüdə olmadım mala-sərvətə.
Yurdumda dözərəm, hər bir zillətə,
Dağılmış yuvamı qaytarın mənə.

* * *

Öz qarğı atımla, gəzim oylağı,
Meşəni, çəməni, dərəni, dağı,
Sərin sudan içim, öpüm bulağı,
Sökülmüş komamı qaytarın mənə.

* * *

Qabarsın əllərim, zəhmət çəkərəm,
Bağ-bağca salaram, toxum əkərəm,
Oduq doğrayaram, zəmi biçərəm,
Baltamı, yabamı qaytarın mənə.

* * *

Haqqı, ədaləti, həmişə danan,
Dünyaya özünü, hökmüran sanan.
Tüstüsü çıxmayan, həsrətdən yanan,
Kül basmış sobamı qaytarın mənə.

* * *

Allahım imdad et, dayanma gendə,
Beləmi yazılıb, imanda, dində?
Azacam yolumu, dumanda-çəndə,
Doğma el-obamı qaytarın mənə.

Müəllif: Aşıq Abbas Tufarqanlı
EYLƏSİN...

Duman, gəl get bu dağlardan,
Dağlar taza bar eyləsin.
Nə gözlərim səni görsün,
Nə könlüm ğubar eyləsin.

* * *

Haşa, sevdiciyim haşa,
Deyilənlər gəldi başa,
Bir yandan özün tut daşa,
Bir yandan el car eyləsin.

* * *

Abbas ağlar zarı-zarı,
Getməz könlünün qubarı,
İlqarından dönən yarı
Tanrı tezbazar eyləsin.

SON SÖZ – SÖZÜN BİTDİYİ YER

Müəllif: Aşıq Ələsgər

DAĞLAR

Bir ay yarım nobahardan keçəndə
Car olur köysündən sellərin, dağlar!
Çalxanır sonalar, çığırsır qazlar,
Zəməm zümzümoli göllərin, dağlar!

* * *

Hanı mən gördüyüm qurğu-büsatlar!?
Dərdməndlər görsə, tez bağı çatlar;
Mələşmir sürülər, kişnəşmir atlar,
Niyə pərişandı halların, dağlar!?

* * *

Hanı bu yaylaqda yaylayan ellər!?
Görəndə gözümdən car oldu sellər.
Seyr etmir köysündə türfə gözəllər,
Sancılmır buxağa güllərin, dağlar!

* * *

Hanı mərd iyidlər, boş qalıb yurdu!?'
Səxavətdə Eldar nurə'lanurdu.
Erkək kəsib, ağır məclis qururdu,
Şülən çəkilirdi malların dağlar!

* * *

Gözəllər çeşməndən götürmür abı,
Dad verə dahanda Kövsər şərabi.
Xaçpərəstlə düşdü bund inqilabı,
Onunçün bağlandı yolların, dağlar!

* * *

Sarınərdən top-tüfəngin atılı,
Qısır Murğuz şah dağına çatılı.
Bir əmliyin bir tükənə satılı,
Xəzəl olu yenə pülların, dağlar!

* * *

Kəpəz, Murov, Musa- gör neçə dağ var...
Üstünə nur yağsın, ay dəli Qoşqar!
Yayın orta ayında yağdırırsan qar,
Səf çəkib üstündə salların, dağlar!

* * *

Elə ki, şər gəldi, qaraltdı qaşı,
Dumana qərq olur dağların başı.
Düşəndə gürg ilə kəlbın savaşı,
Uzaq çəkir qilü-qalların, dağlar!

* * *

Halıyam Eldarın var cümləsindən,
Gecə yatmır bir-birinin bəhsindən.
İyid nə'rəsindən, güllə səsindən
Dəyməmiş tögülür kalların, dağlar!

* * *

Həsənnənə, Həsənbaba qoşadı,
Xoşbulaq yaylağı xoş tamaşadı.
Arsız aşiq elsiz niyə yaşadı,
Ölsün Ələsgərtək qulların, dağlar!

MÜNDƏRİCAT

“Camalın göyçəkdi bayram ayından”	3
Dədə ələsgər.....	14
Bir daha “Dağlar” haqqında.....	22
“Dağlar” sevdası və ya biz hələ yaşamalıyıq.....	25
ÖN SÖZ – BAŞLANGIC.....	35
Aşıq Ələsgər: Dağlar.....	35
Aşıq Heydər: Dağların.....	37
Dağların.....	37
Səməd Vurğun: Dağlar.....	39
Almas İldırım: A dağlar.....	40
Hüseyn Arif: Dağlar.....	41
Adil Cəfəqəş: Dağlar.....	42
Əlim çatmayan dağlar.....	43
Rahim Üçoğlanlı: O dağlara.....	44
Dağlara.....	45
Mövlud Ağamməd: A dağlar.....	46
Təvəkkül Goruslu: Dağlar.....	47
Yahya Azeroğlu: Ağrı dağı.....	48
Zaur Ustac: Dağlar.....	49
Dağların.....	50
Tofiq Qəbul: Dağların.....	51
Əlincədağ.....	52
Ağrı dağı.....	53
Etibar Vəliyev: Gedək Lerik dağlarına.....	55
Dərdi var.....	56
İldırım Əkbəroğlu: Dağlar.....	57
Mayıl Dostu: Dağlar.....	58
Dağlar dönübdü.....	59
Vaxtıdı.....	60
Hüseyn Faxralı: Dağlar.....	61
Dağlar.....	62
Dağlar.....	62
Dağlar.....	63
Dağlar.....	64

Dağlar.....	65
Göndər, dağlar.....	66
A dağlar.....	68
A dağlar.....	69
Afiq Göyçəli: Dağlarım.....	70
Dağlara məni.....	70
Firuzə İslamqızı: Dağlar.....	72
Tərənə Əliyeva: Dağlar, a dağlar.....	74
Rəfiqə Qasımqızı: Dağlar.....	75
Allahyar Xocalı: O dağlarda.....	76
Şəhriyar Allahyaroğlu: Dağlara.....	77
Zamin Rüstəmov: Siz bizə qaytarın, qərib dağları!.....	78
Bizim bu dağlara, dağ bənzəmədi.....	79
Ağrı dağım.....	80
O əsir dağlardan, qar istəmirəm.....	81
Sona Abbasəliqızı: Dağlar.....	82
Təbriz İman: Dağlar.....	83
Sona Amal: Haçadağ.....	84
Dağların.....	85
Dağlar.....	85
Sürəyya Şəms: Dağlar.....	87
Kəlbəcər dağlarına.....	87
Boluslu Anar Əlioğlu: Dağlar.....	89
Elbrus Mahmudoğlu: Dağlar.....	90
Dağların.....	91
Arif Nüvədili: Dağların.....	92
Dağların.....	93
Ay uca dağlar.....	94
Lilpar Cəmsidqızı: Görmürəm dağlar.....	96
Aşıq, çalma "Ruhani"ni.....	97
Rəfiq Göyçəli: Dağlara, dağlara.....	99
Dağa nə varki.....	100
Nazim Yaquboğlu: Dağlar.....	101
Dağlar.....	102
Nuridə Misir Dağların.....	104
Dağların.....	104
Boş qalıb.....	105

Sakit İlkin: Bu dağlar.....	107
Mərziyə Sarvan: Dağlar.....	108
Dağlar.....	109
Səyyad Hüseynov :Yaylaq lövhələri.....	110
Həqiqət Həqiqi: Dağlar.....	112
Zübeydə Rzayeva: Dağlar.....	113
Dağlar.....	114
Xuraman Camalqızı: Salamət qal demədim ki,.....	115
Bir gün dağlar üstümüzə gələcək.....	116
Yalvarın dağlara.....	117
Bizim dağlara oxşasın.....	118
Dağlar.....	119
Dağlar sirr saxlayandı.....	120
Sevdiyim çiçəklər dağlarda qaldı.....	121
Deyirəm mən niyə sevdim dağları.....	122
Tuncay Mustafayev: Azərbaycan.....	123
Ay dağlar.....	123
BİZİM ARZUMUZ – İSTƏK.....	125
Abdulla Cəfər: Qaytarın mənə.....	125
Aşıq Abbas Tufarqanlı: Eyləsin.....	126
SON SÖZ – SÖZÜN BİTDİYİ YER.....	127
Aşıq Ələsgər: Dağlar.....	127
Mündəricat.....	129

Redaktor: Gülü.

Naşir: Xaqani.

Kitabın adı: “DAĞLAR” (*Almanax*)

Kitab “Yazarlar”ın kompüter mərkəzində yığılıb.

Təşkilati dəstək: www.ustac.az (*Qeyri- kommersiya*)

Üzqabığının müəllifi: Tuncay.

Kompüterdə yığıdı: Gülü.

Texniki redaktor: Tuncay.

Çapa imzalandı: 04.05.2019.

Kitab xeyriyyə məqsədi ilə nəşr olunur. Odur ki, heç bir kommersiya marağı yoxdur və gəlir əldə olunması nəzərdə tutulmamışdır. Satışından əldə olunacaq vəsait növbəti “Ana şeirləri” və “Hər məktəbə dörd kitab” layihələrinin icrasına yönəldiləcəkdir. Almanaxın müəlliflərin razılığı ilə elektron variantı da nəzərdə tutulmuşdur. E-kitab hazırlanıb elektron kitabxanalara yerləşdiriləcək.

Müəllif hüquqları qanunlarla qorunur.

Sayı: 100 ədəd.

Qiyməti: 10 ₼.

Əlaqə: zauryazar@mail.ru (+994)777110575

F/b: [Zaur Ustac](#) .

Kiatab “Red N Line MMC” – nin mətbəəsində çap olunub.

Tel.: (+994 12) 408 09 84

sayt:<http://www.rednline.az/>

Üzqabığının müəllifi: Tuncay Mustafayev.